CATO
MORALISSIMUS
DAV. PAFFROED
1497.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

~~88.~~ 170
g.89.

SW. 6296
CA. 413

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

1497.

Cato moraliſſimꝰ cũ elegantiſſimo cõmento.

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

¶ Incipit liber de doctrina Catonis ampliatus ꝑ ſer
mões rhetoricos et morales. per fratrem Robertum
de Euremodio monachum Clareuallis

GEneroſe indolis adoleſcẽtulo Petro de ſalutijs Robert⁹ de
Euremodio monach⁹ Clareuallis. Seipm̃ ad omne officiũ
charitatis. Tua poſtulauit ſupplicatio quam ſuſcipio ꝓ mã-
dato. vt qui me in rhetoricis ſciolũ aſſerebas tibi libellum cu
derem. in quo poſſes dicte artis guſtare primitias ⁊ in familiari colloq̇o
ruditatis grãmatice fugẽ barbariſmos. Ego ſane operepreciũ duxi. tuis
in hac ꝑte nõ obaudire iuſſionib⁹ ⁊ moralem libꝝ viri doctiſſimi Marci
Catonis ſuſcepi ꝓ themate ⁊ ſuꝑ ſingulis eiuſdẽ viri clariſſimis documẽ
tis. materiã proſaice dilataui. Vobis quidem ſimplicib⁹ licet nõ penit⁹ a re
gul' eloquẽtie inexꝑtis. in quo ṗmiciaꝝ lacte deguſtato. vſum faceti ſmo-
nis anim⁹ iuuenil' paulatim ĩduat. ⁊ hac nouitate cõcepta. ſuccedẽte tp̃e
et ingenio dilatato. altiora hui⁹ artis in poſteꝝ ſuſcipiat documẽta

¶ In hoc Catonis viri moraliſſimi prologo decẽ de-
calogi p̃cepta ponũtur. ſeptẽ quoqꝫ virtutes ɔtra mo
ralia ſeptẽ perpulchre interſerũtur.

ꝓ q̃n ego cato in aĩo cõſiderarẽ
CUm animaduerterem q̃ꝫplurimos homines
.i. deuiare virtutũ hoĩbus errantibus per precep-
grauiter errare in via morum. ſuccurrẽdum et conſu-
ta morum putaui
lendum eorum opinioni fore exiſtimaui
propter hãc cãm hoĩes q2 hõ eſt principiũ ꝟtutis cõſequerẽtur
Maxime vt glorioſe viuerent et honorẽ cõtingerẽt
carnalis ⁊ ſpũalis modo ⁊ ordine q2
Nunc te fili chariſſime docebo. quo pacto mores
ꝟtutes ſunt in aĩa diſponas colligas documẽta moꝝ tu fili
animi tui componas Igitur p̃cepta mea ita legito
quia tẽpus perdere
vt intelligas. Legere eñ et nõ intelligẽ eſt negligere.
honora ipſum ex tota anima tua
Itaqꝫ deo ſupplica
carnales ⁊ ſpũales. honora eñ patrem ⁊ mr̃em ⁊ eris lõgeu⁹ ſuꝑ terrã.
Parentes ama.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

cōſanguineos vel ꝑrios tuos chriſtianos q̇ in fide ſunt cognati
Cognatos cole Datum ſerua
impedit omne foꝝ defect⁹ denarioꝝ cū ſcō ſcūs eris. cū ꝑuerſis ꝑuerteꝛ
Foro te para Cum bonis ambula
ſecretum tractatum
Ad cōſilium ne acceſſeris anteq̄ꝫ voceris
ſcꝫ a cōcupiſcētia mulieꝝ. qꝛ ſcribitꝛ. Beati mūdo corde
Mundus eſto
hoc multiplicat amicos. in etate vel ſciētia locum da
Saluta libenter. Maiori cede. Minori parce
ſcꝫ cum timore time .i. oēs res tibi pertinētes
Magiſtrū metue Rem tuam cuſtodi
verecūdia ē laudabilis paſſio i iuuenib⁹ ſerioſus eſto in oꝑe tuo
Verecundiam ſerua Diligētiam adhibe
bonaꝝ artium ſcripturas ames ⁊ vitia carnis vitabis
Libros lege Quos legeris memento
tanq̄ꝫ pater ſuam prolē affabilis mitis ⁊ benignus
Familiam cura Blandus eſto
.i. ſine cauſa qui dixerit fri ſuo fatue re⁹ eſt ignis gehēne
Iraſci ab re noli Neminem irriſeris
.i. cōcedite vobis inuicē qm̄ inhoneſtis nō eſt dandū
Mutuum da Cui des videto
.i. bono ⁊ iuſto teſtimonio qm̄ burſam euacuat ⁊ pauꝑtatē inducit
Iudicio adeſto Cōuiua raro
quod nature ſufficit iuramētum tuū debes tenere
Quod ſatis ē dormi Iuſiurādum ſerua
vinū tꝑate ſumptū acuit ingeniū pulchꝛ eſt ꝑ republica mori
Vino te tempera pugna pro patria
.i. ſtulte ⁊ ſine cauſa teipm̄ delibera priuſquā loquaris
Nil temere credideris Tu te conſule
.i. luxuriā q̇ diligit ſcortū ꝑdit ſubām̄. Seneca. otiū ſine lrīs mors eſt
Meretricem fuge Litteras diſce
ꝑdes oēs q̇ loquūtur mēdaciū nā vt dictū eſt cui des videto
Nil mentire Bonis benefacito
ita viuas ne maledicaris. maledicti ibunt in ignem eternum
Maledictus ne eſto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

.i.opinionē bone fame de te vel aliȷ̄s tene

Exiſtimationem retine

.i.da iuſtū iudicium

Equū iudica

qui maledixerit p̄ri vel matri mala morte morietur

Parentes patienter vince

maximū viciū eſt ingratitudo hoc em̄ luciferꝫ in infernū detruſit

Beneficiȷ̄ accepti memor eſto

.i.ad tribunal iudicis vt diſcas iuſticiā

Ad pretorium ſtato

.i.ſapiēs ad dandū cōſilium

Conſultus eſto

virtuoſe oīa oꝑare

Vtere virtute

nō occidat ſol ſup̄ iracundiā veſtrā

Iracundiam tempera

recrea te ludo honeſto

Troco lude

.i.oēm ludum inhoneſtum

Aleas fuge

maledictꝰ qui cōfidit in fortitudine diuitiaꝝ et virium ſuaꝝ

Nil ex arbitrio virium feceris

quanto maiores humilia te in omnibus

Minorem ne contempſeris

.i.nec rem cupias alienam

Aliena concupiſcere noli

Apl's.viri diligite vxores v̄ras

Coniugem ama

.i.filios fac doceri

Liberos erudi

ſuſtine penas legis quas tu conſtitueris

Patere legem quam ipſe tuleris

ſapiēs paucis innoteſcit ꝟbis.ſtultꝰ totum ſp̄ūm ſuū profert

Pauca in cōuiuio loquere

iuſticia eſt p̄clariſſima oīm ꝟtutū.itē nunq̄ꝫ vidi iuſtū derelictū ⁊c̄.

Illud ſtude agere quod iuſtum eſt

ſcꝫ erga deū ⁊ ꝓximū tuū.in his duobꝰ mādatis pēdet tota lex̄ ⁊ ꝓphete.

Libenter amorem ferto

¶ Que dicta ſunt a Catone breuiter ꝓſaice ampliore ſtilo.ꝓſequit̄ elegāter metrice.

¶ Pura mente deum tuū ama.

ꝑ qn̄ .i.nr̄a rō naturał .i.ſcripture ſacre

Si deꝰ eſt animꝰ vt nobis carmia dicūt

deꝰ.i.a te.i.p̄ncipal'r ſup̄ oīa honorādus amādus

Hic tibi p̄cipue ſit pura mente colendus

¶ Naturalis ratio. legalis inſtitutio. ⁊ cõmunis conceptio animoꝝ hoc habet. diſcernit. ⁊ precipit. ꝙ vnꝰ credatur deus omnipotẽs. diligat᷑ cordialiter. ⁊ magne veneratiõis officijs adoret᷑. Qui quidem eſt tanq̃ꝫ clauus fixus ⁊ ſtabilis. circa quem omnia reuoluũtur. origĩale ſeminarium omnium entium. omnium rerum primordiale principiũ qui iuxta Salomonis eloquium. omnia diſponit. in numero. põdere. ⁊ menſura comprehendẽs omnia et a nullo alio cõprehẽſus. Et vt ꝟbis Auguſtini vti liceat. deꝰ eſt intra celum nõ incluſus. extra celum nõ excluſus. ſupra celũ non elatꝰ. ſubtus celum nõ depreſſus. ¶ Quia igit᷑ ex eius gratuita liberalitate procedit ꝙ ſumꝰ. ꝙ viuimus. ꝙ mouemur. ſine cuiꝰ manu tenentia tota natura rediret in nihilum. ſicut ex nihilo eſt creata. Hic igit᷑ deus eſt tota cordis intẽtione penſandꝰ honorãdus ſacrificio ⁊ toto oris iubilo collaudãdus. Hic tibi p̄cipue ſit pura mẽte colendꝰ. Vñ nouꝰ Cato

Lingua paterna ſonatqꝫ deum ſapientia donat.
Hec audi fili mentiſqꝫ repone cubili
Prone dei cultum pronum tu dilige multum
Qua ſine cultura non eſt mens crimine pura.

¶ De vigilia

id eſt magis ſp̄ vigilia .i. dormitiõi qđ plus eſt q̃ꝫ ſatis
Plus vigila ſemper. ne ſomno deditus eſto
id eſt longa dormitio qꝛocia dãt vitia dat
Nam diuturna quies vitijs alimenta miniſtrat

¶ Si negligẽtie torpor deſidioſe mentis hoſpicium inuaſerit. tunc proſcripta diligẽtia. ⁊ virtutum exercitu relegato. omnis vitiorum turba ſuccedit. In ſomnis em̄ multis ⁊ pigricie ingluuies ⁊ gaſtrimergia. ⁊ omnes vitioꝝ comites ſubſequũtur. Caueat igitur imprudẽs adoleſcẽtia immoderatis ſomnis incumbere. ne ꝟtutum moderatrix temperãtia patiatur exilium. Si em̄ humane vite multum temporis ſpacium p̄beret᷑. nec cõfectum ſenio. nec caſſatum egritudĩe rebꝰ tamen ꝟtuoſis ſublimibꝰ. ac ſtudioſis exercitijs foret ĩpedimẽtum. ne deſidioſa pigricies ſomnis enutrita diurnis ⁊ nocturnis voluptatibꝰ ſcꝫ augmẽtata. abortiuũ virtutis pareret. quippe quia honeſtatis aditum ſeparat atqꝫ capiſtrat. Nam diuturna quies vitijs alimẽta miniſtrat. Vñ nouus Cato

Non teneas vane de ſomno ſurgere mane.
Longa quies ſomni vitio fit fomes inani.

¶ Linguam compeſce.

principalẽ refrenare ſuppleloquac ẽ
Virtutẽ primam eſſe puto compeſcere linguam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

dilectus ſcz eſt   .i. vbi ⁊ qn̄ tacendū eſt

Proximus ille deo qui ſcit ratione tacere

¶ Quiſquis ꝟtutis oſtium nititur introire. aut ſiquis eximijs moribus pollere conatur. lingue ventilabrum tota moderatiōe refrenet. Si quis em̄ ppoſito ſenſualitatis ductꝰ imperio. oris ianuam oportune ⁊ importune. ad omne ꝟbum loquacitatis aperiat. mox detractiōis valuas aſſenſionis aditus. ⁊ cōtumeliarum iurgia pparat ⁊ diſponit. Imitetur igitr̄ ſapiens nature ſagacis induſtriā. que linguam ī humano capite triplici clauſura recludit. labijs videlʒ dentibꝰ ⁊ palato. per hoc inuenies ſapiētē paucis cōtentari eloquijs. ſupereffluere ꝟbo non carere vitio nam hec vitialis peſtilētia. impetum malicie non poterit cohibere. Proximus ille deo qui ſcit ratione tacere. Unde nouꝰ Cato.

Si cupias pacem linguam compeſce loquacem
Et ratione ſile ſi ad conſilium petis ire.

¶ Notam contradictionis caueto

cōtemne. iam hoc iam illud volendo ipſi

Sperne repugnando tibi contrarius eſſe

.i. cū nullo cōcordabit   diſcordat

Cōueniet nulli qui ſecum diſſidet ipſe

¶ Cum dictante rationis iudicio. ſentētiam veritatis acceperis ſiue fuerit virtutis laudatoria. ſiue criminis inuectiua. ſi hanc ad aurem publice multitudinis te contigerit prouulgare ſtabili fundamento veritatis infixus ab hoc tramite nulla contrarietatis opinione diſcedas. ne varietatis macula deturpatus. puerilitatis tibi crimen ingeras. dum affirmando et negando contraria ponis ineſſe. Sperne repugnando tibi tu contrarius eſſe. Unde nouus Cato.

Nulli ſe iungit ſua quem diſcordia pungit
Qui ſua diuulgat mea vel tua quomodo celat.

¶ Aliorum mores et vitam ne carpſeris

actus ⁊ opationes   prauos

Si vitam inſpicias hominū ſi deniqʒ mores

arguis peccātes nullus hō ſine peccato

Cum culpas alios. nemo ſine crimine viuit

¶ Humane fragilitatis iudicium. has ignorantie tenebras experitur. vt proprij reatus ignarꝰ. ad alienarum culparum iudicia ſe frequēter trāſferat. eo magis cōfuſionis aſſecutus iudicium quo mordaci ſordidatus vitij lingua aliorum crimina reprehēdit. Sicut nempe ille aromatibus indiget qui redolentiam miniſtrare ſatagit. ſic illum vitijs cauere conuenit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

qui alios facere nititur v̄tuoſos. atte͂to etiam ꝙ humane fragilitatis labilitate penſata ille tyrānizat in moribus qui in mortalibꝰ filijs adam cacumina ꝑfectiōis morum inq̄rit cum ſcriptum ſit. Qui ſeruiūt deo nō ſunt ſtabiles. ꝛ ꝙ in angelis ſuis reperit prauitatē. Quis igiꝉ niſi mētis inops maiora angelis in hominibus ſtabiliuit. Culpas alios nemo ſine crimine viuit. Unde nouus Cato.

Tu qui cuncta notes qui luſtras regna bootes
Non reperire potes quos ſine labe notes.

Relinquenda ſunt nociua licet chara ſint

que poterit nocē dignitatis vel officia

Que nocitura tenes, q̄uis ſint chara relinque

honeſtū vel bonū vtile exn̄s honoribꝰ vel bonis corꝑalibꝰ

Utilitas opibus preponi tempore debet.

Quotiens honores diuitie vel cuiuſlibet rei poſſeſſe peculium virtutibus inuidet vel ſcādalum. penitus eſt ſine doloris amaritudine deſerendū quia nimirum digniora vilibus ac maiora minoribus cōuenit anteferri nec eſt dubium ſapienti. ꝙ quicquid poſſeſſori detrimētum ingerit. probroſe cōquiritur. vtiliter deſeritur. ꝛ poſſidetur inique. Que nocitura tenes q̄uis ſint chara relinque. Unde nouus Cato.

Omne quod eſt charum fore ſi tu credis amarum
Proijce nec retine ne ſit tibi cauſa ruine.

Gaudete cū gaudētibꝰ. et flete cū flentibꝰ.

maturꝰ ꝛ grauis ridiculoſus iocoſus vt negociū requirit

Conſtans et leuis vt res expoſtulat eſto

i. vbi ꝛ qñ oportet ſuos reprehenſione

Temporibꝰ mores ſapiēs ſine crimine mutat

Si ſapiētie fores nitaris ingredi. hāc prudētie regulam ī humano cōuictu nō poſtponas vt videlicet te ſic rebꝰ accōmodes. ꝙ ſine leuitatis notamine eundē ac varium te diuerſa cōſideratiōe p̄ntes. Interdum ſiquidem ſcd̄m factoꝝ exigētiam expedit virilis animi cōſtantiā exhibere. Interdum v̄o beniuola trāquillitate potiri. Sicut em̄ articuli manuum aliquādo ꝓducunꝉ in lōgum. interdum v̄o rotātur in orbem. ſeu replicātur in palmam. idēptitate manuū non mutata. Sic itaq; ſapiens cū prudentibꝰ philoſophū redolet. cum iocātibꝰ laxatur in riſum. cum ſerioſis conſulit. cum peregrinis loquiꝉ aut ſalutat. Temporibꝰ mores ſapiēs ſine crimine mutat. Unde nouus Cato

Leuis ſemper erit ſapiens ſi res ſua querit.
Et mores vertet ꝛ ſic ſine crimine certet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

¶ Vxori querulanti non facile credas
ſine cauſa tue .i. mãcipijs tuis cõquerenti
Nil temere vxori de ſeruis crede querenti
pro q2 marit⁹ ſuus illum ſeruũ
Sepe eteni mulier. quẽ cõiunx diligit odit
¶ Penſata muliebris mutabilitatis natura. qua nũc in iſtum nũc in illũ os ſuũ ſtomachãdo relaxat. non debet vir prudẽs vxoris ſue machinẽtis verbis fidem adhibere. Cum eñ vt autor eſt maro. Varium ꝛ mutabile ſemꝑ ſit femina facile fit vt effrenate lingue ſue procacitas iurgioꝝ venena euomat. dum falſe materiam cõtra quempiam cõcipiat. Quod ſi non attẽte caueris. ſed tue honeſtatis. tuorumqꝫ mãcipioꝝ emule morã geſſeris. Januam tibi nedum mãcipio tuo muliebri ritu vocib⁹ blandis ſtruet periculi. dum maxime ſola cogitat paleas manu colligit. terramqꝫ pede fodit. ſepe eteni mulier quem cõiunx diligit odit. Vñ nou⁹ Cato
Nil temere credis vxoris ſepe querelis
Namqꝫ deus nouit. vt quos tu diligis odit
¶ De correctione fraterna
ꝑ qñ corripis peccantẽ peccãs .i. corripe
Cũqꝫ mones aliquẽ nec ſe velit ipſe monere
ille peccãs ab incepta correptione
Si tibi ſit charus noli deſiſtere ceptis
¶ Quotiens aliquis in amicicia cõiunctiſſim⁹ laxatis intemperãtie frenis vectus equo laſciuie. per arua vitiorum ſeu per agrum lubrice voluptatis excurrit. tũc vacãdum ſummopere eſt vt crebris exhortationib⁹ faciundo ſermone mellitis amici lingua neceſſariam adhibeat medicinam. Si forſan ille vt aſſolet. corrigẽtis manum dolẽter ſuſtineat. malẽs ſuis incumbere fetoribus qꝫ curationis remedium experiri. nõ illico debet exhortatiõis lingua ſilere. ſed congeſtis rationib⁹ morbi molliri duriciem. et donec tandem finem optatum percipiẽs. nõ reſileat ab inceptis. Si tibi ſit charus noli deſiſtere ceptis. Vñ nouus Cato.
Cum moneas charum qꝫuis tibi fiat amarum
Non tamen abſiſtes quin verba monendo miniſtres.
¶ De multiloqua contentione.
loquaces litigare cõtumelioſis
Contra verboſos noli contendere verbis
a natura oibus q2 ſtultoꝝ numer⁹ eſt infinit⁹
Sermo datur cunctis animi ſapientia paucis

¶ Inter humane vite cõtagia nihil ſecurius. nulla maioꝛ moderatio ra-
tionis. qȝ ſermones cohibere ſupfluos. ⁊ cõtra loquaces qui inaniter gar-
riũt temperãtie moderãtiam obſeruare. In hoc em̃ nos experiẽtia natura
lis edocet Nam ſicut ignis materialis cõbuſtibiliũ appoſitiõe ſuccẽditur
et eoꝝ ſucceſſiua depoſitiõe deficit ⁊ decreſcit. ſic lingue virus cõtumeliarũ
blaſphemijs. ⁊ iurgioꝝ dilatatum iniurijs nõnunqȝ in fornacem irrefri-
gerabilis ſuccẽſionis aſcẽdit. ⁊ dum ꝟbum verbo quaſi clauus clauo retũ
di creditur augeť morbi pernicies q꞉ iuxta dictũ poeticum. latet anguis ĩ
herbis. Contra verboſos noli cõtendere ꝟbis. Vñ nouꝰ Cato

Verboſas lites fili chariſſime vites.
Multi ſermonem retinent ſed non rationem.

¶ ¶ Tibi proximus eſto

amicos vel filios ꝑ charioꝛ tibi

Dilige ſic alios vt ſis tibi charus amicus

liberalis in dãdo nõ ribaldis ne tu patiaris defectũ

Sic bonꝰ eſto bonis. ne te mala dãna ſequãtur

¶ Pollicite vite peritia hoc ſpeciale mãdatum obſeruãtia regulari com-
mẽdat. ne quiſpiam inter hoĩes prepoſterato oꝛdĩe charitatis. aliena cõ-
moda ꝓprijs neceſſitatibꝰ anteponat. Si enim ſalomone docẽte inſtrui
mur. vt videlȝ ꝓprioꝝ fontium latices hauriamꝰ pꝛimitus. ⁊ poſtmodũ
ipſos in proximos dirigemꝰ. Hic ſibi neqȝ ⁊ inſipiẽs. cibꝰ videť inutilis
Eniuero ꝓficiẽtes multis in ꝓprijs neceſſitatibꝰ negligentes. ſil'es facti
ſunt inſipiẽtibꝰ. ⁊ ſue ſtoliditatis merito beſtijs comparanť. Sic bonus
eſto bonis ne te mala damna ſequãtur. Vñ nouꝰ Cato

Proſpice ſic alijs vt ſis tibi charus ⁊ ipſis.
Sic bonus eſto charis ne tu mala damna ſequaris

¶ ¶ Ne ſis fame cupidus

vanos in diffamiã ſurgẽtes .i. pmꝰ fictoꝛ vel inuẽtoꝛ

Rumoꝛes fuge ne incipias nouꝰ autoꝛ haberi

ideo iuuenalis ait digito cõpeſce labellũ

Nã nulli tacuiſſe nocet nocet eſſe locutum

¶ Si fame preconium dignis relatibus adipiſci contendas inanes ru-
muſculos hiſtrionum ⁊ narratoꝛias immoderate ſcurrilitatis ineptias to
tis viribꝰ declinato. Poſtqȝ enim mẽtis humane thalomo hec voluptas
inſederit. nequiſſimi hoſpitis cõtagiata veneno. letatur murmure detra-
ctiõe paſcitur. luxurie gratulať. ⁊ cõuocato vitioꝝ exercitu. ꝟtutum colle
gium intercludit. Nam iuxta Apl'm. praua colloquia. moꝛes coꝛrum-
pũt egregios que ſi lõga obſeruatiõe cõualuerint facili dimicatiõe nõ pote

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

rũt cohiberi. Rumores fuge ne icipias nou⁹ autor haberi. Vñ no. Cato.
Effuge rumores ſimul ⁊ nouitatis honores
Nam nulli tacuiſſe nocet. nocet eſſe locutum

¶ In promiſſis non confidas

pecuniã vel aliud tuo creditori
Rem tibi promiſſam certam promittere noli
.i. pmiſſa raro ſeruant abundãt verbis ſine opibus
Rara fides ideo quia multi multa loquũtur

¶ Conſtantie turrem proponens aſcendere. et veritatis iudicio redimiri. attendat humane mutabilitatis fallacias que frequentius incidunt in falſitatis laborinthum. Cum enim ſcdm ſapientem. vanitati cuncta ſubiaceant. Et iuxta prophetam. vani filij hominum ⁊ mendaces qui in eorum pollicitatione confidunt ⁊ promiſſa dubia pro cõſtantibus affirmãtes. more illorum qui anguillam lubricam cauda ſtringunt. non ſine nota infamie a pollicitis ac promiſſis pariter excluduntur. Rara fides ideo quia multi multa loquũtur. Unde nouus Cato
Rem tibi promiſſam nulli promiſeris ipſam
Perdit namqz fidem fit multa locutio pridem.

¶ Teipſum noſce

.i. laudib⁹ extollit .i. iudicabis teipſum ſi dign⁹ ſis
Cum te quis laudat. iudex tuus eſſe memẽto
qui forte adulatores ſunt
Plus alijs de te. qz tu tibi credere noli

¶ O tu quiſquis in hui⁹ vite fluuio. immo ĩ mari magno ac ſpacioſo nauigas. hoc in erario memorie ſedula cõſiderat. õe reponas. ne alienis laudib⁹ intumeſcẽs plus extere aſſertioni qz proprio iudicio cõdeſcendens. ¶ In hoc eñ proprie fallitur humane deliberatiõis iudiciũ. q more oculi corpalis aliena proſpiciẽs. nõ ſeipſum pmittit intueri. ſz dum palponũ mẽdacia. adulatoꝝ phaleras ⁊ cetera ſeductiõis miniſteria. aures laudis bibule minus prudẽter attendunt. tũc demulcetur peccator in deſiderijs anime ſue. et iniquus benedicit. aut ambulãs quidem in magnis ⁊ mirabilib⁹ ſuper ſe. non teſtimonium cõſcientie veracis inſequit ſed acquieſcit fraudulẽtie falſitatis. Hanc poſtqz adulatrix loquacitas. miniſtrãte fortuna adulationis optata ſtipẽdia ſibi adepta cõcepit. fauos laudis dulcifluos cõuertet in detractiõis aculeos in momẽto. Cum te quis laudat iudex tuus eſſe memento. Unde nouus Cato
Si quis te laudat non huius te gloria fallat.
Plus laudatori qz tu tibi credere noli.

¶ Alios laudato

bn̄ficiū acceptū　　homib⁹　　ſi non es ingratus
Officium alteri⁹ multis narrare memento
hoibus　　ꝓ qn̄　　tu ipſe taceto
Atqꝫ alijs cum tu benefeceris. ipſe ſileto

¶ Ingratitudis ſcelus. copioſum vitiorꝫ exercitum ſecum hoc hꝫ in ſua pernicioſa operatiōe precipuū. ꝙ in emungēdis aliorꝫ officijs. man⁹ extē- dit ꝓductiles. Cui⁹ vero ſuſceperit. aut obliuiſcit᷑. aut retributiōis nō me minit. aut qđ deterius eſt nequiſſime atrocitatis abuſu ſatagit ī datorem hec eſt ꝟtutū tinea. putredo iuſticie amicicie interit⁹. ⁊ proſcriptio hone- ſtatis. ¶ Aduertat igit᷑ qui in ꝟtutum gymnaſijs conat᷑ ſtipēdiarie mi- litare. vt beneficētie morem gerens ſuſcepta beneficia multiplicet. multis modis inſtāter retribuat. ſi venerāde laudis preconio velit decorari. Si vero quiſpiam alij dona gratuite liberalitatis impēderit. ꝟtuoſo ſilentio p̄ terire cōtendat. ne officium ꝓpria laude ſordeſcēs fructu careat preintēto Officium alteri⁹ multis narrare memēto. Vn̄ nou⁹ Cato

Alterius factum ſit verbis amplius actum
Sed referas nulli. cum tu benefeceris vlli

¶ Iuuentuti condeſcende.

qn̄　　tu exn̄s　　iudicas narras
Multorum cum facta ſenex et dicta recenſes
ſcꝫ illa oīa ad memoriā veniāt. i. dū iuuenis eſſes　　tu
Fac tibi ſuccurrant. iuuenis que feceris ipſe

¶ Moris eſt vſitati. vt ſenectus canicie veneranda. acutis demorſioni- bus feratur in iuuenes. ipſorum paſſiones ⁊ impetus ſtimulo duriſſime correctiōis inuadens. preteriēſqꝫ ſub ſilētio quātis voluptatis illecebris. ſua trāſegerint tp̄a iuuētutis. ⁊ qđ in ſe diſſimulare cupiūt. in alijs auſu maliuolo crudeliter cōdemnantes. Si igitur iuueniles inſolentias apto correctiōis verbo medicari decreueris. charitatis verbo ſermones delini- as. ſeuere preciſionis dolabrum ſuſpendēdo. necnon vite tue prioris con- tagia cum impetu iuuenili quem corripis cōſideratione compēſes Mul torum cum facta ſenex ⁊ dicta recenſes. Vnde nouus Cato.

Cum multos actus meminit facunda ſenectus.
Seria fac iuuenis que narrat ſermo ſenilis.

¶ Furtiloquia non cures

nō moueat te　　ſecreto　　cū alio
Ne cures. ſi quis tacito ſermone loquatur

.i.qui noſcit ſe in culpa vt omnia dicant
Conſcius ipſe ſibi. de ſe putat omnia dici

¶ In hoc deuiat temere leuitatꝫ ineptia. vt iuxta poetã modum ponẽs in ſcirpo accuſante cõſcientia. ⁊ turba ſcelerum preualẽte. de aliena cõſcientia temere ſuſpicatur. De quo Seneca ſic meminit. In hoc errat omnis affectus. vt in quo ipſe inſanit. in eodem putat ceteros inſanire. ¶ Si igitur verbi gratia quoſlibet hominum videris ſibi mutuo ac ſecretius colloquentes. nullius ſuſpicionis mordeacis inſultibꝰ. quin ſi tibi detractiõis inſidias preparẽt. ſub amicicie nomĩe timorem nõ proferas inimici. Conſcius ipſe ſibi de ſe putat omnia dici. Unde nouꝰ Cato

Qui perſcrutatur ſi quis ſermone loquatur
Ille fert ſecum quod non eſt forſitan equum.

¶ In die bonoꝝ non imemor ſis maloꝝ.

.i. in pſperitate poſitus .i. cõtraria puideto
Cum fueris felix. que ſunt aduerſa caueto
in eadẽ pſperitate non cõcordant tpa fortune tpibꝰ
Non eodem curſu reſpondent vltima primis

¶ Si fortune blandimẽtis amplexus lubricos et oſcula fugitiua te contigerit experiri. mordaces ipſiꝰ ſeuientis aculeos. debita cõſideratiõe formides. nec ab eius blandicijs. cornua preſumptuoſe temeritatis aſſumas nam hac arte malignãtis frequẽter vtitur ꝗ his quibꝰ potiora munificẽtie ſue dona cõtulerit ipſos fraudulẽter promouẽs ad ardua dignitatum oculos toruos ſolite malignitatis inflectit. ⁊ cecas eis diſponẽs inſidias ſubitam deſerit in ruinam. et a ſue felicitatis faſtigijs calamitatis pretendens retiacula. diſponit in imis. Non eodem curſu reſpondent vltima primis. Unde nouus Cato.

Si quis tantus erit felix que ſunt aduerſa cauebit.
Si fortuna cadit tunc vltra ad proſpera vadit.

¶ Alterius mortem non exoptes

pro qꝛ incerta cito cadens data
Cum dubia et fragilis ſit nobis vita tributa
licet ſenis licet iuuenis exñs
In mortẽ alterius. ſpem tu tibi ponere noli

¶ Si ſucceſſiue poſteritatis peculiũ tibi legittime debeatur. quod viuens aliquis. licet de ſenum numero canonica ratione poſſideat. ſpem cõfidentie certioris in tãte dubitatiõis negocia non apponas. Nam fatalis vite terminꝰ. omne genus hominum ampliſſimo ſuo ſagene tendiculo potenter includit. Nec ſenes deſerens. nec iuuenes frequẽtius derelinquentes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Enimuero dum ampliores vite terminos iuuentus laſciuiens tibi frau
dulēter indulges ecce ſubito feralis mortis pernicies. adhuc parens de-
crepitis viuendi gloriam preripit tibi ſoli. In mortem alterius ſpem tu
tibi ponere noli. Unde nouus Cato.

Cum tibi ſecura de morte ſpeſqꝫ futura.
Alterius mortem noli tibi ponere ſortem.

¶ Paruū munus gratum habeas

paruū donum qn̄

Exiguū munus cum dat tibi pauper amicus

gratanter qꝛ nō quātitas ſed volūtas reſpiciēda ē

Accipito placide. et plene laudare memento

¶ Si gratitudis ſpeciem oculo debite cōſiderationis aſpicias. in remu-
nerādis officijs nō tam dati cumulus. q̄ꝫ affectiōis titulꝰ predicat̄. Quo
circa ſi amicoꝝ quiſpiam munuſculum leuis ponderis plenum liberalita
tis obſequio tibi gloriatur. hec magnifice cōgratulationis applauſu ſuſci
pere non poſtponas. Alioquin ingratitudis ſcoream damnabili viſcoſi-
tate cōcipies. Pluris em̄ cenſet ſapiens diogenes aque poculum. artiſſi-
mo charitatis officio exhibitū. q̄ꝫ creſi diuitias corde lento. Accipito pla-
cide pleneqꝫ laudare memento. Unde nouus Cato.

Si quis forte velit ꝙ amicus pauper habebit
Sumat corde bono ſed laus detur addita dono.

¶ Quod mors non ſit formidanda

mortem mors eſt vltima linea reꝝ dicit oratiꝰ

Ne timeas illam que vite eſt vltima finis

timet perdit

Qui mortē metuit amittit gaudia vite

¶ Virorum illuſtrium dogma prelucidum. circumſpecta traditiōe con
cludit. ꝙ licet vltimum terribilium mors cūctis mortalibꝰ imitetur per
niciem. nunq̄ꝫ tamen ſapiētum animis cōtinue vexationis dubietatē in-
ducit. ¶ Quippe iuxta Senecam natura eſt homis ſꝫ nō pena. Et hac
cōditione mūdum intrauimꝰ. vt exacto modici tp̄is interuallo protinꝰ
exiremꝰ nec eſt formidādum multimode qd̓ nulla poterit occaſione caue
ri. At iuxta iuris regulam qd̓ omnes tangit. debet ab omnibꝰ approbari
Si quis vo ſup hoc aſſidua ſolicitudie meticuloſe vitam trāſegerit. ſub-
ſiſtēdo deficit. viuēdo moritur. Et quaſi in deſperationē mutabit vite lap
ſum. Qui mortē metuit. qd̓ viuit ꝑdidit ip̄m. Vn̄ nouꝰ Cato

Dico tibi vere ſi vis de morte timere
Perdere tunc queris quam vitam habere videris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

¶ Pijs monitis acquieſce

beneficijs exhibitis refundit
Si tibi pro meritis nemo reſpondet amicus
inclamitare cõtra reſtringe
Incuſare deum noli. ſꝫ teipſe coerce

¶ Hoc ꝓprietatis crimen obijcit vitiorum damnoſa ſordicies. q̄ criminum illaqueata compedibꝰ. corripientis manum cõgratulãti animo nõ admittit. Sed potius ex correptiõe deterior. ex medicamẽto morbidior. nõnunq̄ꝫ curationis abijcit medicinam. Dum igiť tyrãnus virtutis ſenſualitas. ⁊ ꝓprie volũtatis abuſus qui ſtipendiarie ſecum trahũt omnem exercitum vitioꝝ. hoſpitiolum mentis obſidẽt. excitetur protinꝰ rationis imperium. que iuxta philoſophum ſemper dep̄catur ad optima ⁊ tantis vitiorum peſtibꝰ potenter accurrat. Et tu huiꝰ doctrine ſedulus auditor ab hoc tramite non reſilias vt correctoꝝ monita patiẽter ſufferas. ⁊ vt ire ac blaſphemie ſermones. ex impatiẽtie cubiculo prodeũtes ſapiẽter excludas. ſtudio ſapiẽtia ac virtutum miniſterio te exerce. Incuſare deum noli. ſed te ipſe coerce. Unde nouus Cato

Si manet obliquus nec pactum ſeruat amicus.
Non tibi culpandus deus eſt ſed ſemper amandus

¶ De miſeria humane conditionis.

nihil tecũ ferentẽ ex quo natura et deus
Infantẽ nudũ cum te natura creauit
miſerie pondus pati
Paup̄tatis onus patienter ferre memento

¶ Si creatricis nature ſagaci ingenio dona cõferas. Si ortus tui penurias auidi ſedulitate perpẽdas. nullum viuẽtium munꝰ diuitiarum aut fortitudinis cognoſces oculata experiẽtia in huiꝰ vite ſuburbium hominibꝰ attuliſſe. Siquidem ⁊ leones a ſue natiuitatis initio ſe muniũt vnguibꝰ tauri cornibꝰ. canes acutis dentibus. oues lanis. equi pilis ⁊ pedibus. Sed ſolus homo inermis imbecillꝰ. ⁊ impotẽs. non loquẽs. non intelligẽs. non incedẽs. ad preſentis vite miſerias ſe ingerit ĩportune. Precogitetis igitur tantis primeue natiuitatis ineptijs. ſi in paup̄tatis exiliũ te cõtigerit oberrare. que teſte Seneca. odibile donum cenſetur ab hominibꝰ tanti cõſideratione miſterij. patiẽtie clypeum diligẽter oppone non ſimilis factꝰ beſtijs inſipiẽtibus. aut agitate arundini graui vento. Paupertatis onus patiẽter ferre memento. Uñ nouus Cato.

Cum ſis inops natus quiſquis nuduſqꝫ creatus.
Pauperiem grandem vincit patientia tandem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

¶ De expenſarum moderamine

ne patiaris defectum rebus tuis moderate
Ne tibi quid deſit queſitis vtere parce
res quas habes .i. ꝙ deerũt ⁊ deficient tibi
Idqȝ qđ eſt ſerues. ſemper deeſſe putato

¶ Aurea virtutum catena humanas operatiões dirigens mediocribus gaudet ac ſuperflua deteſtatur. Nam ſicut in arcis ſecretioribꝰ aceruũ diuitiarum peſſulo cupiditatis includere cenſetur. nepharium ⁊ morbo electum. Hic prodigalitatis pernicioſa diſtractio. iuuenibus deducta laſciuijs ſubitam protrahit in ruinam. quam niſi debite correptiõis lima. diſcrecionis cautela propulerit. indigẽtie comites pauptatis ſatellites. miniſtros indigẽtie ac demum furtoꝝ pericula. ad ſue habitatiõis domicilium cõuocabit. Nec mirum. quia extreme deſolatiõis cõſtituetur in arce. Ne tibi quid deſit queſitis vtere parce. Unde nouꝰ Cato.

Parcius hic vteris queſitis quando frueris
Et rem ſeruabis quam ſemper deeſſe putabis

¶ De verborum ſimplicitate

iam ſine dilectiõe .i. ſepe qđ fit qñ ꝓmiſſum nõ tenet
Quod p̄ſtare potes. ne bis promiſeris vlli
id eſt ne ſis mẽdax ⁊ duplex virtuoſus ⁊ verax
Ne ſis verboſus. dum vis vrbanꝰ haberi

¶ Uirtualis cõſtantie firmitas muro vallata fortitudis multifarie multiſqȝ modis vicium duplicitatis abhorret vt tanq̄ȝ nepharium reputet. aliquid dicere ⁊ cõtrarium meditari. ne cõtrarietatis alligatus vinculo. et vicioſitatis retiaculo catenatus. dum proprie voluntatis arbitrium temeraria deliberatione proſequitur. aliquid ſpondens ⁊ eadem volubili mutabilitate denegans. infamie procacis meretur demerita. que redolentis fame ſtipendia debuerat promereri. Ne ſis verboſus dum vis vrbanus haberi. Unde nouus Cato

Bis non ſpondebis quod tu preſtare valebis
Non ſimilis vento ſed vir bonus eſſe memento.

¶ Fido ſis fidꝰ. hominiqȝ ficto. cautꝰ eſto

fingit .i. ore. ſ. amicum aĩo verus
Qui ſimulat verbis nec corde eſt fidus amicꝰ
etiã finge te amicũ ore dolus deludit dolo ⁊ clauꝰ retundit clauo
Tu quoqȝ fac ſimile. ſic ars deluditur arte

¶ Iſta metra ſunt omiſſa. aut ex ſcriptoris incuria aut ex actoris certa in⸗

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

duſtria. maxime cum mādatis dei videtur cōtradicere. ⁊ fictionis dupli citatem perſuadere. Horum ſentētia non tam apud ſapiētes eſt honeſta q̄z apud pleroſq̄z videt̃ probabiliter dicta. Probabile autem putat̃ vt claꝰ clauo retondat̃. ⁊ fraudi fraude reſiſtat̃ quod aſtruit qui dt. Neq̄z em̄ lex equior vlla eſt. q̄z necis artificē arte perire ſua. Ergo vt periuras meri to periuria fallamꝰ. Exēplo doleat femina leſa ſuo. Vñ nouꝰ Cato

Laudat adulator ſed non eſt verus amator

Tu quoq̄z cōmendas et ei condigna refundas.

De adulatione

nimiū dulces laudare

Noli homines blandos nimiū ſermōe ꝓbare

dulciter auicularius

Fiſtula dulce canit volucrē dum decipit auceps

Judicium equilibrate diſcretiōis ſtatera penſatum hoc imperat ⁊ incidit vt nullus cōuictus humani particeps aduiationis fauos multiplici cōſideratione diffundat. ne aſſentatiōis ſuſpectus iniuriam in melle. acutam. videat̃ opinione maliuola cōculcare immo extrema vicioſitatis abhorrēs. ⁊ incedēs via regia. nec adulatiōis melle nec detractionis aceto. linguam polluat colloquētem. Alioquin errās in inuio nō in via. aut inuidētie proximꝰ. aut palponi nō contrariꝰ. videt̃ amoris ſchematibꝰ oberrare. Noli hoīes blādo nimium ſermōe ꝓbare. Vñ nouꝰ Cato

Non bene credūtur nimium qui blanda loquūtur

Decipiūtur aues per cantus ſepe ſuaues

Vñ etiam Eſopꝰ preclare cōcordat dicens

Non ſatis eſt tutum mellitis credere verbis.

Ex hoc melle ſolet peſtis amara ſequi.

De filiorum inſtructione

qn̄ habes liberos ⁊ nō diuitias lucratiuis natos

Cū tibi ſint nati nec opes. tūc artibus illos

doce ſcʒ illis artibꝰ .i. lucrari victū ⁊ amictū

Inſtrue. quo poſſunt inopem defendere vitam

Protoplaſti preuaricatio hāc humana generi miſerie deſeruit portionem. vt ſucceſſiua poſteritas ignorātie tenebris. ac cōcupiſcētie illecebris ligaretur. Quocirca debite inſtructionis regulis indigemꝰ vt illuminato corde cōtemplatiue vite rhetoricam capiamꝰ. Ea videlʒ iuxta Apoſtolū que a deo donata ſunt nobis ⁊ actiue vite experiētia non horrētes in mundane procuratiōis neceſſarijs pro nobis ⁊ proximis cōueniētis induſtrie indulgētiam apponamꝰ. Et hanc inſtructiōis normam filijs ⁊ poſteris

conemur relinquere ne forte inopia ꝛ paupertate grauati. in ſui generis i propꝛium defluāt importune nec percurrāt infamem ſemitam Inſtrue quo poſſint inopem defendere vitam. Vñ nouꝰ Cato.

Inſtrue pupillos pauper ſi diligis illos
Ne paupertati valeant ſuccumbere nati.

De rerum eſtimatione.

vere fictili tanꝙ auro ꝓcioſo vtere auro vt fictili reputato illud
Quod vile eſt charum quod charꝫ vile putato
in appetendo plura in tenendo nimis bona
Sic tu nec cupidus. nec auarꝰ noſceris vlli

Rei familiaris gubernaculis diſcreto moderamine preſidens. alteritates tempoꝛum acuta circumſpectiōe perpēdit. vt nec abundātie tempoꝛa ſuperflue prodigalitatis iacturam afferāt. nec charitatis articulo deſperatione cōcepta exceſſiuam cōſtruant paupertatem ſed legittime moderatiōis ſeruato tempoꝛe. incedēdo via regia. virtuoſe mediocritatis mediū ſapiens obſeruabit. nec cupiditatis notatus infamia. non exoſus hominibus. non virtuti contrarius immo nulli. Sic tu nec cupidus nec auarꝰ noſceris vlli. Unde nouus Cato.

Charum vile putes rurſus contraria mutes
Sic nec auarus eris cupidus nec nunꝙ videris.

Illa caueto que alios cauenda docuiſti

coꝛrigere arguere i. tu ipſe non facies ea
Que culpare ſoles. ea ne tu feceris ipſe
vicioſum coꝛrectoꝛi pꝛopꝛia
Turpe eſt doctoꝛi cum culpa redarguit ipſum

Nihil in humanis actibus verecundia dignius. nihil magis a virtutis limitibꝰ alienum. ꝙ damnande oſtentatiōis oppꝛobꝛio. ad diſcipline pꝛecepta linguam laxare magniloquam ꝛ manumiſſa. ad aratrum retroꝛſum aſpicere et nephādum moꝛibus redolere tyrānum. Quid monſtruoſius monſtro. que deriſibilioꝛ irriſio. que maioꝛ eneruatio rationis. ꝙ ducem foꝛtitudinem pꝛedicare militibus ꝛ greſſu retrogrado pꝛimus hoſtibus terga vertere. lepoꝛine timiditatis melancholia occupatꝰ. Aut ꝙ in eruditionis arte ſciolus vicioꝛum ſcoꝛeam pꝛohibere diſcipulis. et deliberatione continua pꝛocumbere in idipſum. Turpe eſt doctoꝛi ꝗ culpa redarguit ipſum. Unde nouus Cato.

Si culpare velis non culpabiliſꝗ videris
Namꝗ mihi ſoꝛdet ſua quem doctrina remoꝛdet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

¶ Poſſibiles ſint petitiones tue

in veritate ab amico .i. apparet eſſe iuſtum
Qđ iuſtū eſt petito vel quod videatur honeſtū
iniuſtū nemo em̄ amici grã debet iniuſta facẽ
Nã ſtultū eſt petere quod poſſit iure negari

¶ Si amicicie reglas quas morales philoſophi elegāti ſtudio cōdiderāt diligēter aduertas nunq̃z turpitudinis macula; aut vicioſi cōſenſus affectus. aut quippiā aliud qđ ab orbita ꝟtutū aberret amicicie legibꝰ admittit. Quippe ſicut celum terrenis. eterna caducis ſpūalia corpibꝰ noſtris; ſic ꝟtutes vicijs pferūtur. Nō igit indignatiōis ſtomachātis ꝓuocet errouibꝰ. ſi quiſquis de clero vel populo ꝟtutis aduerſariꝰ. ab amico repudium cōſequat. Sed recte diſcretiōis examine amiciciā iniq̇tatis nō ligari legibꝰ diligēter attēdat ne ob hoc debere ꝟtutis ꝑuilegijs derogari. Nam ſtultum eſt petere qđ poſſet iure negari. Vñ nouꝰ Cato.

Exige rem iuſtam ſi non cupis inde repulſam
Non eſt donandum quicquid ſtat iure negandum.

¶ In dubijs non cito diffinias.

quē tu nō noſcis pferre in grã quos noſcis
Ignotum tibi tu noli preponere notis
.i. q̇ noti ſunt .i. expientia certa .i. cognoſcunt noticia caſuali
Cognita iudicio cōſtant incognita caſu

¶ Humani cōuictus mores ambiguos diligenter attendēs perfacile experitur qꝫ pēſata humane mutabilitatis natura. iuxta ſapiētem nō eſt credēdum omni ſpiritui. nam ꝟtutes ſe eſſe vicia mentiūtur. Equidem fallaci cōmercio hedi pro agnis. amara pro dulcibꝰ. et turpia pro honeſtis. frequētius ꝓpinātur Quamobrem vt fallacie latibulum. incaute dubietatis paralogiſmo enitetur facilius ⁊ cautiꝰ declinetur experiētia duce q̄ cenſetur optima rerum interpres. nunq̃z certiora poſtponātur dubijs ne deteriora cōtingant releuatio euētus proſperioris applauſu. Cognita iudicio conſtant incognita caſu. Vñ nouus Cato.

Cognita priuatis nunq̃z vos anteferatis.
Nam priuata ſedent extranea caſibus herent.

¶ De noſtre mortalitatis incertitudine

pꝛ ſubito mutat de gaudio in triſticiā de bono in malū
Cum dubia incertis verſetur vita periclis
pro merito magno ſi bn̄ vixeris vitā vnꝰ diei qm̄ ad laborē naſcimur
Pro lucro tibi pone diem. quicunq̃z laboras

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

¶ Generalis humane neceſſitatis calamitas a protoplaſtoꝝ criminibus deriuata. nos in funiculum duplicis neceſſitatis includit. Non rationis iudicium ignorātie tenebris nititur offuſcare ⁊ multiplicis egeſtatis miſerijs valitudinem corporis interdudit. Cui morbo duplici duobus remedijs cōuenieēter occurrimꝰ videlꝫ exercitato animo per ſtudiorum ſollicitudinem ignorātie cecitatē depellimꝰ. ⁊ per diſcrete circumſpectiōis cautelam corporalis vite neceſſaria perquiramꝰ. ne ſi primū defuerit beſtijs ſimiles. non liceat perſpicue lucis arcana cōſpicere. Si vero ſcd̄m non affuerit. impatiētie baculo vehemēter attriti. in cōfuſionis ac doloris amaritudine etatis noſtre tempora tranſigētes. dies lugeamus ⁊ horas. Pro lucro tibi pone diem quicūqꝫ laboras Unde nouus Cato

Omnia ſunt hominnm tenui pendentia filo
Et ſubito caſu que valuere ruūt
Ludit in humanis diuina potentia rebus
Et certam preſens vix habet hora diem.

¶ Non ſis victorie cupidus

ſociū in aliquo dono a deo dato vel labore acqͥſito cā amicicie

Vincere cum poſſis interdum cede ſodali

Terentiꝰ. obſequiū amicos veritas odium parit

Obſequio quoniā dulces retinētur amici

¶ Amicicie proprium eſt ſubiecta plurima voluntatis idemptitate coniungere. nullius cōtrarietatis repugnātia colluctante. Si igitur indiuidualis amicicie participium quicqꝫ attigeris nullo dominatiōis ambitu nullo iurgiorum ſtrepitu. eius animum prouocare cōtendas. Quotiens enim relegato parilitatis federe. ſuperioritatis iura popoſceris. protinus fedus corrūpitur tepeſcit amicicia. ⁊ iam diſſenſiōis materia preparatur. immo potius vt perpetuis alligata catenis amicicia permaneat incorrupta. nutriatur obſequijs. humilitate paſcatur. veſtiatur patiētia. nec amico ſe preferat. immo magis ſubijci ſtudeat atqꝫ vinci. Obſequio quoniaꝫ dulces retinentur amici. Unde nouus Cato.

Cede ſepe pari q̄uis poſſis ſuperare.
Hoc ideo dico quia ſic eris aptus amico.

¶ Danti tibi. hilariter redonato

non erit dubiū qn̄ tibi dari ab aliquo dare

Ne dubites cū magna petas impēdere pua

id eſt dando ⁊ tribuēdo donum gratuitum

His etenim rebus cōiungit gratia charos

¶ Auaricie cecitas ⁊ damnāde ambitionis cupiditas volubilem huma

ne cōditionis diſraſiam. in abuſum tante temeritatis impellūt vt ab amicis exigere plurima ⁊ pauca impendere videātur quod quidem ab amicicie legibus extraneum peregrinum a moribus et a rationis tramite creditur alienum. ¶ Perpendat ergo ſapiens cum proximo ſe equali diſcretionis libra penſari. ⁊ ſi proprijs inhians cōmodis. alienas copias vehementer affectat. alienis non deneget modice vtilitatis commoda impartiri. ne moleſto notetur prouerbio. alienas videlicet metiri ſegetes. ⁊ conuicinis propria tranſitum prohibere per arua. Ne dubites cum magna petis impendere parua.. Unde nouus Cato.

Debes parua dare cupias ſi magna rogare
Audeo ſic dici dando retinentur amici.

¶ Caue litem cum amicis.

cū illo habere aut facere .i. cū quo habes amiciciā
Litem inferre caue cum quo tibi gratia iuncta
inter amicos paſcit cauſat
Jra odium generat cōcordia nutrit amorem

¶ Obſeſſa moleſtis hoſtibus ciuitas. nunq̄z facilius corruit in ruinam. q̄z ſi valuarum apertio nulla cuſtodum oportunitate defenſa. inſidiantibus patefiat. Sic anime virilis diſcretio. ereis propulſata poteſtatibus. et varijs temptationum machinamētis. nuſquam celerius ſeducitur aut familiarius captiuatur. q̄z ſi iracundie temeritas. laxatis immoderantie frenis ebulliēs. ad iurgiorum ſeminaria opprobriorum diſcordias ſe precipitēter inclinet. Jra quidem virtutis nouerca amicicie ſicaria. ⁊ aduerſaria honeſtatis extinguit temperātiam ciuilitatem interimit. ⁊ nodum amicicie ſoluens. coūitiationem attrahit ⁊ horrorem. Jra odium generat concordia nutrit amorem. Unde nouus Cato.

Semper deuites cum charo ponere lites
Lis odium gignit charos concordia ſtringit.

¶ De humana pietate circa famulorum defectus obſeruanda

tuorum delictum diſplicētia cogit
Seruorū ob culpam. cū te dolor vrget in iram
tu .i. tpare ſeruis ⁊ mācipijs
Jpſe tibi moderare tuis vt parcere poſſis

¶ Si temperātie frena retinens. caſtigationis nodo cohibeas impetum volūtatis. ſeruorum tuorum delinquētias facili moderamine pertranſibis. Nam iuxta ciuilis legis edictum in omnib⁹ bene agere. ⁊ in nullo deuiare diuinum eſt potius q̄z humanum. Miſericordie igitur memor eris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

ſuper aliene culpe diſpendio. cum in temetipſo crimen ꝓprie fragilitatis agnoſcis. Ipſe tibi moderare tuis vt parcere poſſis. Vñ nouꝰ Cato
Si tibi ſeruorum fert iram culpa tuorum
Parce ſub meſto tibi tu moderabilis eſto.

¶ ¶ Quod vincere poſſes ſuſtines patiẽter

ꝑ tuã vim ⁊ poteſtatẽ quãqꝫ aliquẽ. ſ. ꝑ patientiã
Quẽ ſuꝑare potes interdum vince ferendo
patiẽtia vitam ꝑpat. linguã refrenat. mẽtem gubernat
Maxima eteni morũ ſemꝑ patientia virtus

¶ Si iniurie cõtumacis repugnãtias. oppoſitionis gladium turbulenter obijcias. rumpetur ciuilitatis vnio. ⁊ flamma ſtomachãtis iracundie ſuccendet. Refrenãdus igitur eſt in his motibꝰ proprie volũtatis impetus ⁊ clypeo potẽtis conſtãtie cõtegendus. Si em̃ procacis iniurie flamma ſuccreſcẽs. amicorum quempiam ſtimulo temere cõtradictiõis inuaſerit. tãtam cõtumeliaꝝ ſiluam precipitãter adducet. ꝙ ſubſequẽtis morbi rabiem ſanare non poterit balſamum neqꝫ myrtus. Maxima etenim morum ſemꝑ eſt patiẽtia virtus. Vñ nouꝰ Cato
Sepe pati preſtat q̃zuis ſuper abilis extat.
Nulla valet tantum virtus patientia quantum.

¶ ¶ De prudenti bonorum cõſeruatione

cuſtodi illa bona acquiſita
Conſerua potius que iã ſunt parta labore
.i. qñ qd̾ labore acquirit̾ ꝑdit̾ ducens ad mortem
Cũ labor in damno eſt creſcit mortalis egeſtas

¶ Rõnis induſtria ꝑſcripta ꝯſuetudĩe ꝑcipit ⁊ obſeruat. a cuiꝰ orbita nõ deuiat experiẽtia natural̾ ꝙ in rebꝰ humanis ea cõſeruamꝰ. q̃ ampliori fuerit exercitatiõis labore q̃ſita. Nã ſi momẽtanea ꝓdigalitate pereãt. q̃ venturis ꝓfutura vſibꝰ nõ ſine magnis vtriuſqꝫ hoĩs diſpẽdijs ſerioſe cõgeſſimꝰ. ſubſequet̾ mendicitatis opprobriũ mẽtes nr̃as relinquẽs flebiles atqꝫ meſtas. Cũ labor in dãno ẽ creſcit mortal̾ egeſtas. Vñ nouꝰ Cato.
Plus conſeruabis que cum labore parabis
Cum labor ipſe perit paupertas ledere querit.

¶ ¶ De liberalitate in dapibus obſeruanda

id eſt liberalis in dapibus ⁊ conuiuijs
Dapſilis interdum ſis notis et charus amicis
hic incipit cõſtructionẽ .i. diues ſis nemo ſibi ſecũdus
Cũ fueris felix. ſemper tibi proximus eſto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

¶ Attenta varietate temporis ⁊ perſonarum qualitate preuiſa. nūc pro fuſiorib⁹ eſt vtendum ſumptib⁹. nunc moderātius reſtringendum. vt in omnib⁹ recte circumſpectiōis moderatione penſata. non videaris ſuperfluus vel auarus. Hec autem omnia preuidēs charitatis pretermiſſo ordine. liberalitatis tue copias nō ſic effundes in alios. vt poſtmodum tarde penitens videaris egere pro penitētia ſerotina. tandem recolēs te peruertiſſe rationis ordinem corde meſto. Cum fueris felix ſemper tibi proximus eſto. Unde nouus Cato.

Interdum notis tribuas et ſuffice notis
Ac tibi ſemper eris charus cum diues haberis

¶ De diuerſis hominum ſtudijs

terre cupis culturas
Telluris ſi forte velis cognoſcere cultus
in georgicis magis noſcere ſtudes cupis
Virgiliū legito qui ſi mage noſce laboras
natura ille liber deſcribit eas
Herbarū vires. macer tibi carmine dicit
cōtra alias ꝓuincias cōtra chartaginenſes
Si romana cupis et punica noſcere bella
poetam dei belloꝝ deſcribit
Lucanū queras qui martis prelia dicit
aliquā placet ab aliqua ſtudendo
Si quid amare libet vel amari diſce legendo
.i. ouidiū in de arte amādi .i. ſed ſi is animus tibi ſit
Naſonem petito. ſin autem cura tibi hec ſit
.i. ꝑ ſapiam q̄ eſt p̄cioſior cūctis opib⁹ ⁊ oēs theſauri nō valēt illi ꝯpari.
Ut ſapiens viuas. audi que diſcere poſſis
id eſt remotum tēp⁹ eternum
Per que ſemotum vitijs deducit euū
p̄ſeno ſis ꝑ quā reges regūt ⁊ oīa diſponūt
Ergo ades et que ſit ſapientia diſce legendo

¶ Spiritus ſancti gratia ſeptiformis. hominibus varias ſue liberalitatis dona diſtribuens. ad multiplicia exercitationū ſtudia nos inclinat. Alium quidem agricultura delectat cui⁹ peritiam. Uirgili⁹ in bucolicis venerantem effatur alium vero arte medicinali promouet. vt cognitis herbarum virib⁹. facilem humanis corporib⁹ exhibeat medicinam Et hanc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Macer facili carmine patēter oſtēdit. Allium hiſtoꝛiarum ⁊ rerum belli
carum noticia decoꝛat. Quātum laudis putas ſit. multoꝛum ſeculoꝛum
res ſcitu dignas memoꝛiter noſcere ⁊ exēplum illuſtre ad omnem caſum
pꝛoferre. Si igitur romanoꝝ bellica geſta ſcire cupias. Lucanum puni-
ca bella canētem ſtudioſe legas. Si quis vero furijs agitatꝰ letalibus ve-
neree ſeductiōis gymnaſium nititur introire. Huius deluſionis regulas
Ouidius elegiaco carmine declarauit. Quiſquis autē pꝛemiſſis his om
nibus decreuerit feliciter agere. vitam polire moꝛum ſchematibꝰ. ⁊ virtu
tum ſplendoꝛibus redimere. frequētis eruditionis regulis aures inclinet
dociles per quas ſublime virtualis eminētie cacumen attinget. vitioꝛum
monſtrum deſerens ſoꝛdidum ⁊ obſcurum. Per que ſemotum vicijs de-
ducitur euum. Unde nouus Cato.

Terre culturas quas ſi cognoſcere curas
Ecce tibi Maro deſcribit carmine claro.
Si mage naturas cognoſcere vis quoqꝫ curas.
Herbarum vires ſic tu Macrumqꝫ requires
Et ſi ſudoꝛes belli cupis atqꝫ laboꝛes
Lucanus dicit que ceſar pꝛelia vicit
Si veneris moꝛes requiris et eius amoꝛes.
Ouidium queris qui carmine dicit amoꝛis
Sed nunc quies erit ſapiens qui viuere querit
Aſſit et hec diſcat vicijs ne vita fathiſcat.

Omnibus pꝛodeſſe non definas.

in dignitate poſitus hoībus cōmodare

Si potes ignotis etiam pꝛodeſſe memento

pꝛo vtile ē tibi in regno poſito ꝑ merita ⁊ beneficia

Utilius regno meritis acquirere amicos

Nullum certius reperitur bonitatis iudicium quam deſuper diſtribu
tiōis donarie multiplicare q̄zplurimis. ⁊ cōicatiōe beniuola liberalit̄ elar
giri. nam ⁊ hec nature cōditoꝛ deꝰ nobis oñdit euidētiꝰ ⁊ mirabiliꝰ opat̄.
quo multiplices ſuaꝝ diuitiaꝝ aceruos nō in arcis tutioꝛibꝰ peſſulo cupi
de voluntatis recludit ſꝫ magnifica largitate diſtribuit ⁊ effundit. Nam
iuxta ſcripture teſtimoniū. ſolem ſuū facit oꝛiri ſuꝑ bonos ⁊ malos. ⁊ plu-
it ſuꝑ iuſtos ⁊ iniuſtos. Imitās igit̄ tāte veneratiōis artificem. nedum ī
amicos ⁊ beniuolos ſtudeas ꝓbere beneficium. ſed in extraneos ⁊ ignotos
Nam ſic fame pꝛeconia ⁊ ꝟtutis p̄mia cōſequeris. ⁊ amicoꝝ numero nō
nullos ſuſcipies in amicos. quos pꝛimitꝰ habueras inimicos. Utilius re
gno eſt meritis acquirē amicos. Unde nouus Cato.

Pꝛoſis ⁊ ignotis et nō ſolūmō notis. Rex ē mēdicꝰ cui nō ē vllꝰ amicꝰ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

¶ Non alta ſapere concupiſces.

dimitte ſecreta i.celeſtia

Mitte arcana dei celumqꝫ inquirere quid ſit

tu altiora tene queſieris dicet ſapiēs

Cum ſis mortalis que ſunt mortalia cura

¶ Mundane ciuitatis politia tūc iuſtis legibꝰ agit᷑. ꝛ rōnis moderamīe gubernat᷑. cum vnūquodqꝫ entium ſue inſtitutiōis metas nō deſerēs. ad altiora ſe ꝛ ſibi inꝑtinētia nō erigit᷑ importune. Nō igit᷑ contēdat humane defectibilitatis ībecillitas. ſuꝑuacue indagatiōis moueri ſcrutinio. aut varia curioſitate turbari. vt ad diuinoꝝ ſecretoꝝ abſcōdita cupiat aſpirare. aut varijs falſidicoꝝ. vel diuinationū ſuſpirijs ꝛ ſponſoribꝰ. aures credulas exhibere. Nam ſcripturis diuīs indicit᷑ ꝙ ꝑſecutor maieſtatis opp̄met᷑ a glīa. Et ore ꝓp̄o veritas in euāgelio intonat Nō eſt v̄r̄m noſſe tp̄a vel momēta. q̄ pater poſuit in ꝑtāte ſua. Hoc etiam indicit cōmunis animoꝝ cōceptio. ꝙ is qui in creatiōe ꝓp̄o fretus arbitrio prout voluit oēm creature ſpēm produxit in eſſe. Sic in eiꝰ regimīe ac manutenētia. nullū nature cōſilium depoſcit adeſſe. nulla ergo cōſideratiōis indagine. niſi deſipias precognitiōis oculum dirigas ad futura. Cum ſis mortalis q̄ ſunt mortalia cura. Unde nouus Cato.

Ad ſecreta poli curas extendere noli

Cum ſic tractatur quid ſit mortale curatur.

¶ Q̄ mors non ſit timenda.

relinque timorem mortis ſcꝫ timere mortē

Linque metum leti. nam ſtultum eſt tp̄e in omni

ſcꝫ nimis ꝑdit 'cōtra eſt memorare nouiſſima tua

Qui mortem metuit. amittit gaudia vite

¶ Mortalis humane vite ſeries hac cōditione ſtadiū terrene cōflictiōis ingredit᷑ vt tādem aliquotiēs libēs vel inuite diſcedat. In q̄ quidem agonis examine ſic pugnādum ē viriliter. ſic fortit᷑ dimicādum quaſi momētis ſingulis deberet huiōi ꝑeliū termīari. Sane illuſtribꝰ animis hec ſeparatio nō eſt metuēda ſummoꝑe. qꝛ iuxta Senece ſniam. hac cōditiōe mūdum intrauimꝰ. vt aliquotiēs exiremꝰ Et iō natura homīs cenſetur eſſe. nō pena a cuiꝰ gn̄alitatis ꝑticipio nullꝰ mortaliū meret᷑ excludi Uirtualis ergo ꝑfectiōis integritas. vitam hāc dignitatis prerogatiua nobilitās. future felicitatis primitias degustādo. mortis pauorē abijciat. ne vite p̄n̄tis inducie dum cōtinuo timoris mordet᷑ aculeo tranſigant᷑ in miſeria ꝛ lite. Qui mortē metuit amittit gaudia vite. Un̄ nouꝰ Cato

Mortꝭ linq̄ metꝰ vt poſſis viuē letꝰ Stulticiā fugas ſi vite gaudia ꝑdas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

¶ In ira de nullo contendas

.i. tu paſſionatus ligare

Iratus de re incerta contendere noli

perturbat paſſio rõnem videre

Impedit ira animum. ne poſſit cernere verum

¶ Dum iracũdie furor ebulliẽs. tanq̃ʒ hoſpes ĩprobꝰ arcana mẽtis iuaſe-rit. tũc aĩa ꝓp̃o viduata ꝓuilegio. ⁊ diris ſenſualitatis vincul' alligata. rcẽ deliberatiõis iudiciũ nõ amittit. ſʒ potiꝰ bella cõcipit. intonat iurgia. ⁊ cõ tumeliaꝝ ſeminaria ore ꝓcaci diſtillat. Uerꝝ tãto ſeuiẽtis diſcretiõis nau fragio. nõ expedit in cõſiliȷs vſurpare deliberatiõis officium. ſeu ĩ iudiciȷs ſnie calculũ ꝓuulgare. donec paulatim relegato tãte acerbitatis hoſpite. aĩa tãdẽ ꝓp̃a libertate potita. ĩ priſtine amenitatis tẽperiẽ reparet. Alio-quin ſi ſecꝰ fiẽt diſtorte ꝯſultatiõis vocẽ addẽt. ac iudiciũ ꝯtumax atq̃ʒ ſe uerꝝ. Ira ĩpedit aĩm ne poſſit cernere verꝝ. Uñ nouꝰ Cato.

In nullis rerum videt iracundia verum.
At dubia cauſa certabis non ſine cauſa.

¶ De ſumptuũ et expenſarum honeſtate

in impenſas qñ oportunitas requirit

Fac ſumptũ ꝓp̃rie cum res deſiderat ipſa

liberaliter .i. vbi qñ et quibꝰ oportet

Dandũ eteni eſt aliq̃d dũ tẽpus poſtulat aut res

¶ Tanta rebus humanis adheret mutabilitas q̃ in his nulla p̃t diutine parilitatis adequatiu reperiri. quapropter licet ꝓdigalitatis viciũ bonis aduerſet moribꝰ. nõnunq̃ʒ tamẽ cum neceſſitas t̃pis hoc inducũt. pleno cornu vacãdum eſt ſumptibꝰ. et tũc v̾tuoſe aggredieris. de quo alias ſi de eſſet caſus neceſſitas. ſup̾fluitatis vocabulũ reportares. Donãdum eſt ali quid dum tempꝰ poſtulat aut res. Uñ nouꝰ Cato.

Fac cito quod debes quando diſponere debes.
Sed cum debebis pro tempore remq̃ʒ videbis.

¶ De ſociorum offenſione precauenda

pudorẽ ⁊ ſcãdalũ ſocioꝝ tu .i. occultare nõ reuelare

Qd̃ pudeat ſocios prudẽs celare memento

qui nõ ſciebãt rep̃hendãt qd̃ tibi ſoli notũ fuit

Ne plures culpent id qd̃ tibi diſplicit vni

¶ Natural' legis inſtitutio cordibꝰ humanis characteris indelibilis an-notatiõe cõfixa. reciproce charitatis poſtulat vnionẽ. indicẽs ſingulis q̃ in quibꝰ ſe det eſtant offendi aliȷs offendiculum nõ immittãt. ¶ Danc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

iuſtiſſime ciuilitatꝫ legē vehemēt ipugnāt deriſores ⁊ īuidi. q̄ ſui ꝓpriȷ̄ re atꝰ palliātes malicias. cōtra ꝓximoꝝ culpas detractionū armāt aculeos. et irriſiōis iaculis aliene fame p̄conīu lacerāt ⁊ ipugnāt. ¶ Pone igit̄ cu ſtodiā ori tuo ⁊ ne oibꝰ odioſus appareas ſcādaliſatis ꝓximis. linguā ma liloquā ꝓhibe ⁊ p̄muni Ne plures culpēt id qđ tibi diſplicet vni. Vn̄.

Prudens celabit quod amicis turpe putabit
Nam culpent plures quod ſolus pandere cures

¶ Mediocribus contentus eſto

Terē. valde vtile in vita ne q̇d nimis. Oratiꝰ tuta ⁊ ꝑuula laudo.

Nō nimiū eſt fugito. ꝑuis gaudere memento

ſecura eſt magis paruo nauigat

Tuta magis puppis modico q̄ flumīe fertur

¶ Nature ſagacis cōſiderata tēperies q̄ iuxta quēdam ſapiētem paruis minimiſqꝫ cōtenta eſt. oēm ſupflue curioſitatis voluptatē denegat ⁊ ab horret vt nec ī corpis ornatu pompoſitas. nō in geſtu vultuoſitas nō in ferculis guloſitas. nec feralis timiditas appareat in cōuictu. Si ſecꝰ ege ris. limites moderate rōnis excedēs. homibꝰ cōſtitues ſcādalum ꝟtutis exitiū. ne nouiſſime te reperies aduerſariū tibiipſi. Ampliora ergo ⁊ ma iora te iuxta ſapiētis cōſilium ne queſieris. ⁊ abuſus rotāte fortuna ruinā fortune deſolatiōis adducat. ſꝫ paucis leta mēte cōtentꝰ. eo magis vtere quo in exiguo flumīs alueo ſecurius nauigat̄. Tuta magis puppis modi co que flumine fertur. Unde nouus Cato.

Tu modicum ſperas nimium fugiendo repellas
Fit ſecura magis in paruo flumine nauis.

¶ Ex iniquitatibꝰ proſperari non cōfidas

valerius. lento quidē paſſu deꝰ ad vindictam ꝓcedit

Nolo putes prauos hoīes peccata lucrari

ꝑ aliquot tp̄a occultant̄ manifeſtant̄

Temporibus peccata latent et tp̄e patent

¶ Si diuine diſpēſationis ſeries. nullis humane cōſiderationis incluſa limitibꝰ attendat̄ efficaciꝰ. ⁊ crebre ſpeculationis oculo perpēdatur. nul lam ingētioris admirationis dubietatem reperies. qꝫ conſiderato vite p̄ ſentis ſtadio. nōnulli laxatis frenis laſciuie per aream proprie volūtatis aut verius voluptatis excurrūt vacantes ociȷ̄s teterrimis implicati deſi deriȷ̄s. nihil licitum. ſed omnia ad libitum facientes. At hi quidem vt in plurimum ſublimātur honoribus. iocundātur diuitiȷ̄s. At in totius hu mane cōgratulationis gloria proſperātur. Uerum imꝑſcrutabilis p̄celſi diuinitatis oculus attingens a fine vſqꝫ ad finem fortiter. dum ſolite lō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

ganimitatis patīa laureatꝰ tot largiflue liberalitatis donaria ſenſerit īgra titudis demerſa naufragia. ⁊ debitis officioꝝ carē ſtipēdijs ac pctōꝝ ani mū ad tātam deueniſſe veſaniā ⁊ ſui largitoris īmemor. pſumptiua teme ritate ſeductꝰ ſuis acerbat meritis qđ reuerēter offerre debuerat donatori mox tātis iniuriaꝝ cōuitijs exacerbata diuitas abiecto ꝑ te late patientie clypeo. vt in tāti reatu ſceleris nec patīa victū. nec bn̄ficijs emollitū gla- diū diſtricte ſeueritatis exacuit. ⁊ cōmutans iuſticiā in iudiciū. vbi pctōr lōgioris vite mora. ⁊ deſiderijs aīe ſue temerarie credulitatis volūtate ꝯfi dit. repētinꝰ interitꝰ ſupueniēs oēm optate proſpitatis terminū interclu dit. Et iuſtiſſimo qđ ē equitatis iudicio agit̄ vt q̄ indultū tempꝰ ad veni am. ad diuine maieſtatis iniuriā retorſit. extrema ſue vite tpa careāt bn̄fi cio creatoris. At hāc diuine aīaduerſiōis regulam. oēs filij adā meticulo ſo mētis ſcrupulo an̄ cordis ocl'os frequēter ſtatuāt. ⁊ i ſue meōrie ſecreta rijs diligēter exarēt. Tpibꝰ pctā latēt. ⁊ tpe patēt. Unde nouus Cato
Abſit opinari per nos peccata lucrari
Primo ſe celant peccata deinde reuelant.

De homuntionibus

ſtatuis. maior in exiguo regnabat corpe virtus
Corporis exigui vires cōtemnere noli
et prudētia illa paruꝰ lucet. i. vires corporales
Conſilio pollet cui vim natura negauit

Spinaꝝ preacuta denſitas. roſei floris amenitate letat̄. ⁊ teſtea nucis duricies nuclei dulcedinē prudēter abſcōdit Et nōnunq̄ȝ lutea vaſa figu li pciosis aromatibꝰ profundūtur. Hic perſepe humane gn̄atiōis abiecta corpa indecora effigies mēbroꝝ ꝯpōne difformia. inſignioris aīe titulis decorant̄. Porro huiꝰ iacturam diſpēdij ſapiēs breui dolore cōpenſat Nam dum in ſubiecto homīs ſapīa pſidet. ſ̄tꝰ obſequit̄. ⁊ ratio tanq̄ȝ fa- miliaris vernacula comitat̄ corpe molis pauperiē nō lugere expedit Nā ancille deformitas i p̄rīſ familias domo tollerat̄ facilime vbi dn̄a immēſi decoris ſchemate radiauerit. Cōſilio pollet cui vim natura negauit. Un̄.
Ne reputes viles in paruo corpore vires.
Ingenio pleno ſors viribus extat egeno.

Maiori cede etiā pari et qn̄qȝ inferiori.

noueris in robore vel fortitudine ſp̄ illi
Quē ſcieris nō eſſe parem tibi tempore cede
qui victꝰ fuit vinci
Victorē a victo ſupari ſepe videmus
In corpalibꝰ exercitijs in collationibꝰ ⁊ ſtudijs. nō ſemꝑ expedit potē

tiorem victorie prerogatiua potiri. ſed nunq̄ꝫ poſteriorem ſe fingere i cer-
tamine qui priori poterat inueniri. ne dum ſemper in alios dominatiōis
imperium vendicare nititur. interdum exoſos pluribus ⁊ multipliciter
prouocatꝰ. eo ſuccūbat vilius. quo ad victo fuerit ſuperatus. Et hoc vin
cendi genus retrogradum nos omnes generaliter fouemus. Victorem
a victo ſuperari ſepe videmus. Unde nouus Cato.
Sperne tu noli quin cedas ſepe minori. Et q̄ victorē tenuit iā victꝰ hōrē

¶ De omni contentione fugienda

amicū tuū litigare
Aduerſus notū noli cōtendere verbis
maxima diſcordia ſicut ignis creſcit ex lignis
Lis minimis verbis interdū maxima creſcit

¶ Ignis materialis facili palearum aduſtione ſuccēditur cui ſi lignoꝝ
ſtruem crebra repetiōe frequenter apponas in atrociam flammarum in-
delebilem cōualeſcit Sic in amicorum cōuictu modica iniurioſe vocis ſe
minaria in cōtumelias pullulant amicicie perpetuo diſſipatis. Et h̄ ma-
lo nihil ſapienti deteſtabilius. vt thezaurus incompabilis ſummi laboris
artificio conquiſitis. rumuſculis vnius momēti depereat. ⁊ prouocata i
iuriȷs amicicia iam in amicum. gladium hoſtilitatis acuit dum crudeſcit
Lis minimis v̄bis interdum maxima creſcit. Un̄ nouꝰ Cato.
De verbis paruis creſcit lis vſq̄ꝫ ſub armis.

¶ De fuga inuidie.

cū magna diligentia
Inuidiam nimio cultu vitare memento
inuidia inuidiā pati graue
Que ſi non ledit tamen hāc ſufferre moleſtū eſt

¶ Puſillanimitate depreſſa pauperies. proſperitatis indiga ⁊ emula ho
neſtatis. dum aliene proſperitati dolenter inuidet. primos in ſemetipſa ꝓ
prie malignitatis aculeos experitur. Non enim diuine legis imperio vl-
la ſanctio reperitur equior. q̄ꝫ iniquitatis artificem ſue inuentiōis legibꝰ
interire. Anxiatur equidem ſenticoſi liuoris attactu. ⁊ attendit aliquos
proſperari ſuas reputans iniurias. Et quicquid alteri preconizantis fa-
me contigerit. reputat ſibi noxium ⁊ infeſtum que ſi non ledit tamen hāc
ſufferre moleſtum eſt. Unde nouus Cato
Inuidie cultum fugias chariſſime multum.
Mentem liuor edit ſi non in tempore cedit

¶ De ſortilegȷȷs et diuinationibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Quid deus intendat noli perquirere ſorte
facere ꝑ ſapentiã .i. ſine tuo cõſilio
Nõ ſtatuit de te. ſine te delíberat ipſe

¶ Si diuine maieſtati latrial' reuerẽtie obſequiũ ꝓbere ſtudeas. tãte ſupſtitiõis macula a tue volũtatis affectib⁹ ſecludat. vt diuie volũtatꝫ aut diſpoſitiõis circa futura cõtingẽtia onerosus explorator ex iſtis ne i illð maledictũ moſaice legis incidas. Beſtia q̃ tetigerit montem lapidib⁹ obruet. Sz in illud cõminatoriũ ſapiẽtis. Cõtemplator maieſtatis opp̄met a gl'a. Nõ em̃ amplioris demẽtie reperit iudicium q̃ꝫ vile p̄ſiſ familias mãcipium. ⁊ ei⁹ redemptũ nũmiſmate. ⁊ ſpeciali gr̃a manumiſſum i tantã p̄ſumptiõis erigat arrogãtiam. vt parilitatem dñatiõis aſpiret anhelãs inuito dño vt ſecretari⁹ cõſcius habeat. ¶ Verũtamẽ nõnulli mortaliũ eo deteri⁹ q̃ cõtumaci⁹ iugũ deitatis abijciũt. dum abuſiue mẽtis ꝓteruia idolatrie veſaniã ſimilãtes. magos ↄſulũt ⁊ ariolos. characterib⁹ ⁊ figuris intẽdũt reſpõſis demonũ ⁊ phitonũ ſtridorib⁹ veritatẽ cõijciũt futuroꝝ. Alij vero ex garritu auiũ ⁊ ex eaꝝ intuitu a motu mẽbroꝝ. et a mulierculaꝝ aſpectu. ab igneis pyramidib⁹ ab aquaꝝ gurgitib⁹ a lineis manuũ. noticiam decerpere moliũtur. in diuine maieſtatis iiuriã ſeminariũ reuocãtes idolatrie. ⁊ cõtrarias crimioſe affectiões aſſequẽtes. Vñ nou⁹ Cato
Quid deus ipſe velit cur ſors tua diſcere querit.
Te ſine diſponit quicquid tibi reddere nouit

¶ De animi fortitudine in aduerſis et iniquis iudicijs obſeruanda.

tu conſtanti a iudice iniuſte
Eſto animo forti cum ſis damnatus inique
nullus etiam nõ damnatus
Nemo diu gaudet qui iudice vincit iniquo

¶ Cum violẽtia iuſticie pſecutrix te p̄cipitãter iuaſerit. tũc animis virilib⁹ vtendũ ſtatuas. mollicie feminee leuitatis expulſa. Allioquin ſi rigoris pertinacia eq̃ vecta ſupbie. ꝑ cãpos arbitrarie volũtatis excurrẽt nullo cõtradictiõis obijce p̄poſito totã cõfringẽt ſegetẽ rõnis. Si ergo in calumnioſo iudicis auditorio ꝑ penã cõdemnat⁹ extiteris. cõſtantie muꝝ ac reſiſtẽtie vallũ feſtines opponẽ. ne iuſticie materiẽ depulſam iueniat. aut parietes inclinatos. Nã recte rõnis iudicio duplici plaga cõterit. qui dãnabili mulctat⁹ iniuria. ⁊ diſſimulatiõe malignãdi fiduciã tribuit inimico.
Nemo diu gaudet qui iudice vincit iniquo.. Vnde nouus Cato.
Si fortis factus ſub iniqua lege coactus
Non gaudet multum quem lex mala ſeruat inultum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

¶ De bonis ſocijs acquirendis.

fidelem
Cum tibi vel ſocium vel fidū queris amicum
rerꝫ affluētia honeſta
Non tibi fortuna homīs ſed vita petenda eſt

¶ Si ꝑclarꝫ amicicie fedꝰ cum quolibet hoīm volueris adipiſci. nō natu re claritatis īſignia. nō fortune venuſtatis ꝑconia. nō copioſe ſuppellecti lis ſarcinulas nō mūdane dignitatis ꝑmitias intuere. Sꝫ ſi ſcie claritate perfuſus. ſi ꝟtutū pondere trabeatꝰ. ſi fame ꝑconizātis munere laureatus extiterit etiam ſi blādientis fortune nouercātes experiat̃ inſultꝰ huiꝰ ami cicia poſtulāda ſedulius amplectēda virilꝰ. ac totis conatibꝰ obſeruāda. Nō tibi fortuna eſt homīs ſꝫ vita petēda. Vñ nouꝰ Cato
Si quis amicari ſibi vult et ſe ſociari
Non fortunam tantum querat ſed more beatum

¶ Litem ne renoues.

diſcordie anteacte poſt pacē factam renouare
Litis preteriti noli maledicta referre
habitas iam ſopitas renouare eſt
Poſt inimicicias iram meminiſſe malorꝫ

¶ Flebilis beluarum atrocitas leuiſſime cōcitaur iniurijs nunqꝫ priſtine leſionis iniuriam derelinquens Homo vero nature ſolemnioris artificis procreatꝰ. dum loro rōnis aſtringit̃ indeſinēter. ampliato diſcretiōis pal lio. ſine cauſis vrgētibꝰ cōturbat̃ rariꝰ. ⁊ celeriꝰ mulcet̃. qꝛ ſi ſemel accepta iniuria cōſueuerit ꝑoris iracūdie morſus repetē. ⁊ pacis catenā diſſoluere malignitati ſubſcribit̃ ⁊ credit̃ indecorꝫ Poſt inimicias iram meminiſſe malorum eſt. Vñ nouꝰ Cato
Quiſqꝫ ſit oblitus litis iam factus amicus
Nam memor irarum homo non eſt preteritarum.

¶ De laude et vituperio proprijs.

qꝛ laus ꝑpria ſordet vituperaueris tu
Non te collaudes nec te culpaueris ipſe
ſtultos vana
Hoc faciūt ſtulti quos gloria vexat inanis

¶ Phylargyria pompoſa ventoſitas. aure ventilabro blandiētis illecta proprijs ſeducta iudicijs. dum ſue ꝓbitatis merita indebite cōſideratio nis mēſura ꝑpēdit. a rōnis tramite deuiat ⁊ oberrat. Dum em̄ ſe ſupra ſe ampulloſa temeritate ſuſtollit. magnificorꝫ actuū excellentiā vſurpat. Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

dum exteriꝰ vox ꝓconia ipſa merita doleret abſentat tūc oſtētator imerite
laudis emulꝰ multiflue ꝯmēdatiōis titulis ſibi laudis ꝓconiū ſolēnizat.
Uex hec peſtifere ſeductiōis macula eo ꝓcaueda diligētiꝰ. ⁊ ab agro con
ſciētie maturiꝰ propellēda quo ingratitudis cōtagi.ita veneno. in offenſo
diuine maieſtatis attēptat. quā abſorbet cecitatis fouea ꝓfundiſſima ⁊ i-
manis. Hoc faciūt ſtulti quos gloria vexat inanis. Uñ nouꝰ Cato
Laudem vel culpam ſibi quiſquis donat iniquam.
Couenit hoc vanis quos gloria vexat inanis

De moderata poſſeſſionū diſpenſatione

acq̄ſitis ꝑ laborē vel induſtriā impenſa
Utere queſitis modice dum ſumptꝰ abundat
.i. cōſumit ꝑuo tp̄e acquiſitū eſt
Labitur exiguo qđ ꝑtū eſt tempore longo
Si perflāte borea. et aquilonis vehemētia ꝯſpirāte. protēſis velis. ac
nauigo libero in altū pelagꝰ ſcapham impegeris ſecuturi naufragij diſcri
mina nō euades. Sic cōformi parilitatis exēplo dum exigua dotatꝰ
ſubſtātia ſumptꝰ multifarios exercē cōtendis. debilitato ꝑtinꝰ fundamē
to tue proſperitatis. ſerenitas ſubitā corruet in ruinā. Et dum ꝓꝑe fatui
tatis experieris ſtipēdia. deriſiōis patieris opprobriū. Ad future quidem
pauꝑtatis inopiā famoſa cōſtituo domicilia. dum quottidiani victꝰ pecu
liū ſine augmēti bñficio. ablatiōe continua detraho ⁊ emungo. Labit exi
guo qđ partum eſt tp̄e longo. Uñ nouꝰ Cato
Parum diſpenſa cum poſſit creſcere menſa
Durat namq; parum nimis vſus diuitiarum

Secundum locorum ac temporum varia- tionem te diuerſum exhibeas.

finge te inſipientē .i. loco ⁊ tp̄e oqortuno
Inſipiēs eſto. dum tp̄s poſtulat aut res
inſipientiā fingere .i. vbi et pñ oportet
Stulticiā ſimulare loco prudētia ſumma eſt
Si recte deliberatiōis cautelam humano cōuictui morē geras. te ex-
hibere feſtines. nō vniformem cōformiter ſed difformiter vniformem
Dum em̄ ſapiētum cōſiſtorijs aut ſenatorum cōſilijs intereſſe contige
rit. tūc grauitate fungēdum eſt. ⁊ iocūditatis relegato tripudio cōuenit
maturitatis ſolio ſtabiliri. Cum ꝓo ſtudioſi laboris relegato diſcrimie
cohabitantiū multitudo ludicra recreatiōis ſolatia. in laboris ꝓmiū ꝓſeq̄
tur. tūc fas erit in diſciplina moderationis attēta grauitate iocoſitatis ſo
latia miſceātur. Et quanto pro loco ⁊ tempore in hiis ridiculoꝝ geſtibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

te vberiorem p̄bueris. tāto amplioris prudētie cōſeq̄ris preconia. Nam
huiōi ꝯtualis moderatio. cenſet actualis vite ductrix pariter ⁊ alumna.
Stulticiā ſimulare loco prudētia ſumma eſt. Unde nouus Cato.
Te ſtolidum finge quando res ammonet inde
Eſſe loco ſtultum hoc ſepe fit vtile multum.

De fuga luxurie et auaricie declinatione.

fornicationē adulterium ⁊c.
Luxuriam fugito ſimul et vitare memento
qꝛ vitā abbreuiāt coitꝰ ⁊ cura nimia
Crimen auaricie. nam ſunt contraria vite

Celebrioris fame titulos ⁊ virtualis cōſiſtētie iubar rutilās. ſibi deſiderās coaptare. venere dominatiōis nephādum imperiū. ⁊ formidande cupiditatis ambitum. declinare feſtinet. Nā ſiquis tā arctiſſime ſeruitutis compedibꝰ ſemel fuerit alligatꝰ. libertate ꝓſcripta toti vicioꝝ collegio vectigalia ſeruitutis adÿciet viliſſimo tādem charactere notatꝰ infamie. Crimen auaricie. nam ſunt cōtraria vite. Unde nouus Cato
Raro credat cuiq̄ȝ ſi multa loquat Un̄ relatori tu ſp credē noli.

Omni ſpiritui non credas.

aliqua narrāti tibi
Noli tu quedam referēti credere ſemper
parua danda multiloquio raro deeſt pctm̄
Exigua eſt tribuenda fides qꝛ multi multa loquūtur

Sagax nature diſcretio mirādo ꝓ̄ſagio mores inſtruens. hūano corpi duplex auditꝰ organū ſtabiliuit. p h̄ patēter īſinuās hoībꝰ. debere auditu ꝑcipe pluria aſſenſu ꝯo recipe pauciora. Nondū ligue volubil' loq̄citas emula ⁊ ignara certitudīs more arūdīs agitate ad oēm ventū garrulitatis impellit. falſitatꝪ circūamicta pallio. hoſpitē ſuū falſa credulitate ſeducit. Et dum falſitatꝪ primitie rumores. crebra repetitiōe ſuccedūt. vētoſe mēdacitatꝪ arguūt. ⁊ ī actorem ſuū ſiniſtre opīonis diſpēdia machinātur Exigua ē tribuēda fides. qꝛ multi multa loquūtur. Un̄ nouꝰ Cato
Raro credatur cuiq̄ȝ ſi multa loquatur
Unde relatori tu ſemper credere noli.

De immoderata vini aſſumptione

.i. ſi tu inebriatꝰ fueris .i. nō teipſum excuſabis
Nō potu peccas ignoſcere tu tibi noli
nā vt ait ſcriptura omnis creatura dei bona
Nā nullū crimē vino eſt ſed culpa bibentis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

¶ Tergiuerſatrix humane abuſiōis temeritas. licet innumeris obnubile
tur errorib⁹. in hoc tñ p̄cipue patrociniū ſue vicioſitatis aſſumit. ꝙ a reb⁹
creatis q̄ iuxta ſcripture teſtimoniū a ſummo artifice facte ſunt optīe nō
ſine creatoris iniuria ſue trāſgreſſiōis maculas ꝯmentat᷑. Nā cum hoīes
veneris detinētur voluptatib⁹. violentū nature cauſant īpulſum Si ṽo
gaſtrimargial' ingluuies eos vehementer obſederit adeo vt ꝑſepe noctes
patiant᷑ inſomnes ī calicib⁹ euacuādis ebrietatis crapula delibuti. liq̄ris
fauos replicās ſue turbatiōis materiā aſſeuerat. Et hi oēs agitati ſpū inſi
piētie errauerūt in modo nō in via. Nā libero arbitrio volūtatis attento
qđ indr̄nter ſe exhibet ad vetitū ⁊ cōceſſum nulla poterit delinquētie ma
cula creaturis adiici. q̄ macula ſola ⁊ inſolidū remanet in arbitrio ꝯmittē
tis. Nā nullū crimē vino ē ſed culpa bibētis. Vñ nou⁹ Cato
Certa tibi a nobis dabitur menſura bibendi
Officiū preſtent menſq; pedeſq; ſuū. ¶ Vñ quidā
Si baccho. veneriq; vacas. qui cetera ſubdis
Sub iuga veniſti. libertas tunc periitq;

¶ Secretum tuum fideli ſocio. egrotum cor pus cōmitte perito medico

ſecretum cōmenda ſecreto amico
Conſilium arcanum tacito cōmitte fideli
curationē corpis egroti cōmenda experto
Corpis auxilium medico cōmitte ſodali

¶ Humane nature ſpēs diſſimili copulata cōiugio. anime ⁊ corpis con-
trahit vnionem ⁊ vtriuſq; incōmodis creatrix natura ꝓuidit. ne crebre fa
tigatiōis baculo homīes frequēter attriti in deſperatiōis foueam laberen
ter. ⁊ aīe quidem in ꝓcurādo ſolacio amicicie federa prudēter aptauit. q̄
bus alternatim cōmunicatis mētis angariis. mutue ꝯſolatiōis ſtipēdiis
demulceremur. Si ṽo corꝑales moleſtias experiri cōtingat. medicoꝝ peri
tiam cōſulenda cenſuit. qui herbaꝝ virib⁹ ⁊ pigmētoꝝ ṽtutib⁹ nature dā
na reſartiūt. q̄s honorari ſcriptura cōmemorat. ſicut refert nepotul⁹ pa-
trueli. Corpis auxiliū medico cōmitte fideli. Vñ nou⁹ Cato.
Res occultande tacitis ſunt participande
Si non vis ledi medico tu crede fideli.

¶ De conſtanti propoſito in aduerſis

.i. aduerſas fortunas pati impatiēter
Succeſſus indignos noli ſufferre moleſte
cōcedit ſꝑ ꝓſpera hoībus ꝑ grauiorē ruinā
Indulget fortuna malis vt ledere poſſit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

¶ Si fortune ſeuiētis proſperitas. te valida turbatione cōceſſerit. nō te ſubito moueat ſubire ꝑturbatiōis impulſus, ſed ꝓpa demeritoꝝ facinora reminiſcēs. a diuine bonitatis iudicio hoc retributiōis iudiciū cenſeas ꝓ ceſſiſſe. Superne quidē equitatis hoc iudicio ſeueritatꝫ. in pn̄ti gladium diſcretiōis obijcit. vt vexatio tribuat itellectū. reprobis xo a filioꝝ nume ro ꝑpetui anathematis diuiſiōe ſecluſis. mūdane proſperitatis fouet ſub ſidio. tanqꝫ meritoꝝ vacuis ac vili remuneratis nūmiſmate. q̄s tamen in ſortē hereditatis ꝑpetue. ⁊ in numero filioꝝ agnoſcit. Indulget fortuna malis vt ledere poſſit. Vn̄ nouus Cato.

Prauos ſucceſſus noli tu ferre moleſtus
Sepe mali florent vt poſt ſua gaudia plorent.

¶ De prouidentia

lōge ꝓuide que futura ſunt has aduerſitates tolerādas
Proſpice qui veniūt hos caſus eſſe ferendos
iacula p̄uiſa minus ledūt omne quod
Nā leuius ledit. quicquid p̄uidimus ante

¶ Doctēt nos Salomonis eloquia. vt palpebre dirigant greſſus n̄ros Et iuxta poetaꝝ carmīa iam bicipitis imiteꝛ effigiem. qui priora ꝯſpici ens poſteriora nō negligit. ad fortune iacula mētis oculos diligēter oppo nere ve dum forſan in poſteꝝ proſperis recedētibꝰ. ⁊ aduerſa ſorte ſecuta. in gladiū durioris caſus īpegeris. moderatiori mēte ſuſtineas. q̄ ꝓueniūt aio p̄uidēte. Nā leuiꝰ ledit quicq̄d p̄uidimꝰ ante. Vn̄ nouꝰ Cato.
Nam fero iacturam leuius quam cerno futuram
Res improuiſa ſed non bene ledere viſa

¶ De mentis conſtantia in caſibꝫ aduerſis.

in aduerſis fortunis ꝑdere
Rebus in aduerſis aīm ſubmittere noli
eſopus. ſpem decet amplecti ſpes eſt via prima ſalutis
Spem retine. ſpes vera hoīem nec morte relinq̄t
¶ Si impetꝰ fortune ſeuiētis tue mentis hoſpicium inuaſerit. aut con cuſſus corporee molis angulis. ferali proximet demētia nō idcirco men tis cōſtantia muro vallata fortitudīs in foueam deſpationis accedat. ſed clypeo cōfidentie fortioris armata. omnes equanimiter fortunioꝝ tem peſtates expectet. ſuperſtite quidem in aīo ſpei anchora quātumcūqꝫ ſe uiat mundꝰ. frendeat hoſtis. impetꝰ fortune terreat. non p̄ualebūt aduer ſarie poteſtates nō ob hoc tāte ſoliditatis fundamētum corruat. ſpes qui dem indiſſolubilis. nullo machinatiōis impetu te derelinq̄t. Spem reti ne ſpes vera hoīem nec morte relinq̄t. Unde nouus Cato.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Nemo malis cedat ne deſperatio ledat
Omnia ſpes vincat nec nos quoqꝫ morte relinquat.

De vtilium rerum cuſtodia

vtile al te remouere

Rem tibi quam noſcis aptã dimittere noli

in principio .i. ꝓſpera in fine fortuna eſt aduerſa

Fronte capillata poſt eſt occaſio calua

Si neccãrijs vſibꝰ quicq̃d oportunũ tibi cõtigerit poſſidẽ. nõ ꝑ te facilit̃ in alteꝝ trãſferat̃. ne cum neccãria tibi deſint in tãte paupertatis laborium thũ repẽte ſubeas ꝓdigalitatis ludibrio maculatꝰ. Dum em̃ ſubſtãtie ꝑtẽ imprudẽter abigis. tota ſucceſſiue defluit ꝯſtituẽdꝰ es in ꝑrio in paupertatis menibꝰ ⁊ ĩ valua. Frõte capillata poſt ẽ occaſio calua. Vñ nouꝰ Cato.

Fronte capillata bona res non ſit reprobata
Ut maneant illi quos dimiſere capilli

Attende preſentia. futura prouide

qñ eſt in pñti vide ſepe .i. qđ futuꝝ eſt

Qđ ſequit̃ ſpecta qđ imminet ante videto

ſequere ianũ bifrontẽ frequẽter videt ante ⁊ retro

Illũ imitare deũ partẽ qui ſpectat vtrãqꝫ

Moderatricis prudẽtie cacumẽ circũſpectiõis oculo meditari ſtudeat pñtia ⁊ futura. ſniẽ venerabil̃. Senece nõ imemor ſic dicẽtis Si prudẽs ẽ animꝰ tuus tribꝰ tꝑibꝰ diſpẽſet̃. pñtia ordina. futura ꝓuide. ⁊ p̃terita recordare. Alioq̃n ſi actuũ p̃teritoꝝ obliuioſus extiteris. nullꝰ experiẽtie regulatꝰ induſtria in agẽdis tuis claudicãs. nullo certitudĩs fundaberis fundamẽto. ⁊ ſi futuroꝝ cautelas nõ adijcias. futura periculorum nõ euades diſcrimia. Repſentãs igit̃ iã biformis ꝯſideratiõis effigiẽ. viſum dirigas vtrobiqꝫ Illũ imitare deũ qui ꝑtẽ ſpectat vtrãqꝫ. Vñ nouꝰ Cato

Rem precedentem videas et cerne ſequentem
Bifrontem ianum fieri non predico vanum.

De proprie carnis gubernatione.

ſanior viuas ſobrior in potu ⁊ cibo

Fortior vt valeas interdũ parcior eſto

ſp̃. corꝑis. qꝛ natura ĩ paucis eſt cõtenta exercitia ꝟtutũ

Pauca voluptati debẽtur plura ſaluti

Rõnis iperãte dominio. hũane carnis mancipiũ placabili frugalitate letat̃. qđ ſi ex induſtria ꝓcuret̃ exceſſiua ſaginari dulcedĩe. iã non dure caſtrũ rabie belli audebit inflãmare. Sꝫ per paucis ⁊ tenuibꝰ hõ exterior cõ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

tentus ſtipēdijs interiorem ſtudeat ſciētiarum ac ꝟtutum exercitijs ſagi
nare. horrore dignum reputās ancillam ꝑſidere domine ac dominam fa
mulari ſubſeruiēdo quidam vitijs ⁊ ꝓſcribēdo ſapie ꝟtuti. Pauca volup
tati debenẜ plura ſaluti. Vn̄ nouꝰ Cato.

Parcior eſto cibis ⁊ ſic tu fortior ibis
Vult ſalus multas paucas res ipſa voluptas

¶ Plurimoꝝ ſentētiam nō inuidas ſolus

ſentētiam vel decretū cōmunitatis .i. tu ſolus
Iudiciū populi nunq̄ꝫ contempſeris vnus
.i. ne diſpliceas omnibꝰ ꝑ propriā opinionē
Ne nulli placeas dum vis cōtemnere multos

¶ Multoꝝ ⁊ ſapiētum ſentētiam calculo approbatam. temere cōtrarie
tatis obijce nō repellas. ne aura ſupbe vanitatis īpulſus prudētie tue mo
dū nō ſtatuēs. ſꝫ te tollēs in aera. alioꝝ ſentētias ꝑuipēdas tāte ſiquidē ꝑ
ſumptiōis. abuſus odioſe ꝯtētiōis ſagittas ⁊ excogitatos deriſiōis ſtimu
los ꝑcurrit ⁊ adultos. Ne nulli placeas dū vis ꝯtēnere multos.

Nunq̄ꝫ tu multos debes contemnere vnus
Nam nulli placet qui ſolus abijcit omnes

¶ De futura beatitudine cōſequenda

.i. principaliter qđ precellit oīa ſollicitatio ſanitatis
Sit tibi ꝓcipue qđ primū eſt cura ſalutis
que ſemꝑ bona ſunt vituꝑes qn̄ ꝓpter tuū malū regimen
Tēpora ne culpes cum ſint tibi cauſe doloris

¶ Perfectiōis humane felicitas. q̄ ſublimi bonitatis exiſtētia collocatur
feruētiori capteẜ deſiderio. ⁊ habita cōſerueẜ diligētiꝰ. nam totiꝰ humani
deſiderij. apicem ꝯphēdit. Verūtamē ſi nr̄e erumnoſe labilitatis mutabi
litas. varijs ꝓpellaẜ incōmodis. ⁊ multifarijs tribulationū doloribꝰ atte
raẜ. nō ob hoc liceat in murmuratorie lamētatiōis voces erumpe. nec tē
poꝝ malignitati tribue. ea iuſto moderamine ſtatuerūt diuītatis arcana
plena ſapie ⁊ decoris. Tꝑa ne culpes cū ſint tibi cā doloris. Vn̄ nouꝰ Ca.

Prima ſit in cunctis ſemper tibi cura ſalutis
Tempora non flebis ſi corpus forte dolebis.

¶ De ſomnioꝝ fantaſmatibus

nocturnas viſiones .i. ipſe homo ſperat
Somnia ne cures. nā mens humana qđ optat
.i. ſomniū ⁊ viſionē ꝑ ſomniū
Dū vigilat ſperat per ſomniū cernit idipſum

d j

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Nocturne viſiōis fantaſmata. que diurne cogitationis affectas ima
gines repreſentant. abolitis replete myſterijs non confidas Nam ſi ea fu
turoꝝ euentuū vaticinati preſagiū curioſa putatione cōtenderis. nō ſine
diuine maieſtatis iniuria. diuinatiōis nota cōtaminatꝰ cenſeberis. Sa
ne ad eādem ſupſtitiōis ſpeciem ardēter referas laruas ſomnia ⁊ lemures
Somnia ne cures. nā mens humana qđ optat. Vn̄ novꝰ Cato
Somnia ne cures nam fallunt ſomnia plures
Sollicitus durat qui fruſtra ſomnia curat.

Documentum vite regularis

optas morale
Hec quicunqꝫ cupis carmē cognoſcere lector
documēta moralia aptiſſima humane
Hec p̄cepta queras que ſunt grauiſſima vite

Viciosi cōuictus declinare volēs naufragiū. ⁊ ꝟtuoſe habitudis. iocū
dis indui veſtimētis. ad ſequētium p̄ceptoꝝ canones conect aures bibu
las inclinare. q̇bꝰ in cellula memoriali recōditis. ⁊ tpis exercitatiōe cōple
tis moralia vite ſummā afferēt gr̄a ⁊ ꝟtutibꝰ polimite. Hec p̄cepta feras
que ſunt gratiſſima vite. Vn̄ novꝰ Cato
Quiſquis adeſſe velis ⁊ carmina diſcere queris
Cum monitis tutis diſcas precepta ſalutis.

De nobilitate ſcīe et eius ꝓfunditate

virtutū ⁊ ſcientiaꝝ ꝟtutes ⁊ ſciētias
Inſtrue p̄ceptis animum. nec diſcere ceſſas
hoīs ſimilitudo
Nā ſine doctrina. vita eſt quaſi mortis imago
ſp̄ ſi meū cōſiliū feceris habebis. i. ſed ſi cōtempſeris
Cōmoda multa feres. ſin autē ſpreueris illud
monitorem cōtemptorē tu
Non me doctorem ſed te neglexeris ipſe

Immenſa cōditionis humane dignitas. diuinis priuilegiata fauori
bus in ſapiētialis cognitionis lumine ſtabilitur. qua apprehēſa ſupernis
intelligētijs ſimiles. ⁊ ea neglecta iumētis inſipientibꝰ non diſſimiles in
uenimur. Tanto igitur attentiōis conamine. ab anime hoſpicio ignorā
tie detergēs rubiginem. immo iugi ſtudiorum exercitio ⁊ ſciētiarum lā
pade ipſam foueas ⁊ attēdas ne ignorantie tenebreſcens erroribus ac do
ctrine ſalutaris exoſa viciorum fiat pediſſequa ⁊ propago. Nam ſine do
ctrina vita eſt quaſi mortis imago. Vn̄ novꝰ Cato.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Imbue iam mentem noſtre rationis egentem
Mens ſine doctrina ſtat vite certa ruina
Carmen ſi ſpernis tibi maxima commoda perdis
Non carmen miſſum ſed te neglexeris ipſum.

¶ Non te moueant maloꝝ detractiones.

iuſte qm̄ malis diſplicere laudabile eſt
Cum recte viuas ne cures verba maloꝝ
.i.in noſtra volūtate illud
Arbitrij noſtri non eſt qđ quiſqꝫ loquatur

¶ Rectoris vite incedēs ꝑ tramites artiores. ſi detractoꝝ maliuolꝰ oppugnaris inſultibꝰ. ſi in te cōuentꝰ malignātiū omnia venenate detractiōis machinamēta cōponat. nō ob hoc ſincere rōnis ſtabilitas moueat. nam hoc ſolū ꝓpriū ſibi vendicat ꝟtualis eminētia in ſolio celſitudis collocata ꝙ liuoris aculeos experit̄ inſtātius. qbꝰ nec ꝟboſe corrixatiōis quaſi iniuriam ꝓpellēdo vicem maledicis referat. nec a ꝟtuoſe ſtationis culmīe trāſferat. Arbitrij noſtri nō eſt qđ quiſqꝫ loquat̄. Vn̄ nouꝰ Cato.
Si bonus es morum non cures verba maloꝝ
Nulli ſcire datur quod ſemper quiſqꝫ loquatur.

¶ Celato crimen amici

in iudicio tuexn̄s .i.ſalua reuerētia veritatis
Productꝰ teſtis. ſaluo tn̄ ante pudore
.i.tege ꝑ ſilētium. aut ꝑ colorē aliquē. ſaluo ⁊c̄.
Quātumcūqꝫ potes celato crimen amici

¶ Ad pretoris vocatꝰ iudicium. vt ſup delato quolibet amicoꝝ crimine perhibeas teſtimonium veritati quo aduſqꝫ potueris amici reatus ⁊ crimina licet tibi perſpicua ſilentij cautela contegas ⁊ colores. ſalua tamē in omnibꝰ ſidei ⁊ honeſtatis reuerentia. quas amico preferre cōuenit. ne de errationis ignominia. aut conſenſu criminis morderi valeas aut cōuinci
Quātum cūqꝫ potes celato crimē amici. Vn̄ nouꝰ Cato
Cum fueris teſtis ne ſit pudor huic tibi peſtis
Non debet dici tunc per te crimen amici.

¶ De adulationum blandimentis.

molles ⁊ adulatorios feminineo more
Sermones blandos bleſoſqꝫ vitare memēto
ficta ⁊ ſil'ata ē in ꝓuerbio ē. i. ſub ficta ſimplicitate ꝑ̄tendūt fraudē
Simplicitas veri fama eſt fraus ficta loquendi

¶ Virulētas lingue blandientis fallacias, ſi non ſurdo preterea auditu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

deceptiōis laqueos nō euades. Quem cūqꝫ em̄ de viroꝝ numero audierꝭ ſeductorio more blādiri. aut muliebri ritu ſermōes vocibꝰ delicatis infri gere aut lenocinātis lingue blandicias preoccupare ſuſpirijs aut miſcere ſingultibꝰ interiectis. ibi tacite captiōis laqueos prudēter aduertas. qui tanto diſponūtur efficacius. quanto ſophiſta verboſus tibi perſuadere ni titur lingua doloſa. ⁊ ſtudio malignāti. Simplicitas veri fama eſt fraus ficta loquendi. Unde nouus Cato

Sunt bene vitandi ſermones vtiqꝫ blandi
Sub ſpecie veri nam fallunt ſepe ſeueri
Hoc idem preclare deſcribit eſopus
Non ſatis tutum mellitis credere verbis
Ex hoc melle ſolet peſtis amara ſequi.

De corpis et aīe virtuoſis exercitijs.

pigriciam animi totius hoīs tarditas vel tepiditas
Segniciē fugito que vite ignauia ferrur
.i. nō vacat bonis artibꝰ ſtulticia ⁊ pigricia
Nā cū animꝰ languet conſumit inertia corpus

Ualidis occupationū exercitijs virilit̄ aſſueſcas nam ſi ſub torpēti oci oſitate tpa trāſeas feriata. mox a lāguido corde riuus vicioꝝ ebuliēs. om nem mētis humane p̄cioſam ſubſtātiam aufert ⁊ diſpdet. Exercēda ē igit̄ aīa meditationibꝰ arduis. ⁊ vtilibꝰ ſapie ſtudijs. Corpꝰ vero impellen dū viriliꝰ. nō ad languorem deſidie ſꝫ ad opꝰ. Nam cum animꝰ languet. cōſumit inertia corpꝰ. Uñ nouus Cato

Segnicies linquat te non ignauia vincat
Cum mens langueſcit caro tunc defecta ſeneſcit
Unde p̄clare dr̄ Seneca. Labore atqꝫ ſtudio animi generoſi nutriūtur. ſegnicie vero corpora vanitatibus imbuūtur.

De animi recreatione.

Ouidiꝰ: qd̄ caret alterna requie durabile nō eſt
Interpone tuis interdum gaudia curis
phūs. requies ⁊ ludꝰ in vita ſunt neceſſaria portare
Ut poſſis animo quēuis ſufferre laborem

Diutina laboꝝ aſſiduitas nulla quietis int̄ capedine recreata. vires aīe potēter emollit. ⁊ laboris pſeuerātiam intercludit. Miſcenda igit̄ eſt humanis laboribꝰ gaudioſe cōſolatiōis relaxatio. que tāte moderationis ſtudio teneat̄ (vt ſicut medicinis vtimur) nec exceſſus laſciuiā ſupfluita tis impellat. nec defectꝰ animū deijciat in faſtidium ⁊ errorem. Ut poſ ſis aīo quēuis ſufferre laborem. Uñ nouus Cato

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Gaudia ſepe tuis debes adiungere curis.
Sic ſufferre datur ſi quid fortuna minatur

¶ Alterius crimen non diiudices

hoīs ne momorderis
Alterius dictū vel factū ne carpſeris vnq̃
in dictis ⁊ factis tuis homo
Exemplo ſimili ne te derideat alter

¶ Si ꝓpe trāſgreſſiōis vltor idoneꝰ non diſſimulator extiteris ad alieni reatꝰ maculas. iudicij cōdemnātis oculos nō conaberꝭ retorq̄re. Qui em̄ liuoris dente cōdemnatiōis forfice. vel irriſiōis notamīe primoꝝ actꝰ cō ſueuit laceſſere. crimīoſe ꝯſcie ſe fatet̄ ꝑticipē alienis irriſionibꝰ in poſterū impellētibꝰ Abigat̄ ergo quātotiꝰ a ꝯſcie thalamis. et a lingue pururien tis ipulſu. temerariū aliene culpe iudiciū. ⁊ deriſiōis vipera ꝯſcie morbus acer. Exēplo ſimili. ne te derideat alter. Vñ nouꝰ Cato
Nullum dicentem reprehendas vel facientem
Ne ſimilis riſus ab alijs ſit reddere viſus
Vñ Seneca. Eſto icioꝝ fugax ipſe alioꝝ ne vicioſus ſcrutator nec acer bus rephenſor ſed ſine exprobratiōe corrector

¶ Bone fortune ne diſpendere cures

illud legauerit in teſtamēto vltima volūtas
Quod tibi ſors dederit tabulis ſuprema notato
nō dilapidādo tibi legata ille defamat
Augendo ſerua. ne ſis quem fama loquatur

¶ Cū fortune volubil' munificētia te nouiſſime benigno fauore ꝓſequēs vberiori ꝓſpitate repleuerit. tūc ſagaci fretꝰ cōſilio largita donaria cū debi ta moderatiōe diſpēſa. ne ꝓdigalitatꝭ diluuio circūuētꝰ deriſiōis publice noteris īfamia. dū ꝓpe temeritatꝭ iuſticia de plenilunio venerꝭ ī eclipſim dū ea q̄ plurimis videbant̄ effundēda tꝑibꝰ. cōfracta moderatiōis ſtatera ſubito ⁊ inutilit' diſꝑgunt̄. Augēdo ſerua ne ſis quē fama loquat̄ Vñ nouꝰ Cato. Mortis ſorte datū tabulis ſit queſo notatū
Et ſerues auctum ne canet fama retractum.

¶ De auaricie declinatione in ſenibꝰ

abundant vite tue
Cum tibi diuitie ſuperant in fine ſenecte
munera dans tenax
Munificus facito viuas non parcus amicis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

¶ Si vberes diuitiaꝝ aceruos te ſeneſcēte poſſideas tūc peſſulo liberali-
tatꝭ effracto. ipa vberalitate magnifica diſtribuas ⁊ effundas. nā theſauri
zare poſterꝭ ⁊ auaricie macula ſue vite terminū denigrare cenſet abſurdū
et nō diſſimile ab his q̇ aratro ſulcāt arena. vel triticū ſemināt in miricis.
Munific⁹ facito viuas nō parc⁹ amicis. Vn̄ nou⁹ Cato.
In ſenio diues dum paruo tempore viues
Multis multa dabis nec amicis plura negabis

¶ De cōſilio vxoris filioꝝ. aut famuloꝝ

existens tui
Utile cōſiliū dn̄s ne deſpice ſerui
alicui⁹ ſniam vel cōſilium nō deſpexeris
Nullius ſenſum ſi prodeſt tēpſeris vnquā
¶ Diſtributoris largitas copioſa. apud quē nullam pſonaꝝ reperit exce
ptio. frequēter pſonis humilib⁹ dona ſapie largioris infundit. fugiēs ca-
thedras optimatū. Si ergo quiſpiā de vernaculis. vel tibi qualibet infe-
rioritate ſubiectis cōſiliū vene maturioris afferat gratāter hoc ſuſcipe. ne
obaudiēs aio indignāti. nec cōtra ſapiētis cōſilium ꝓpe inuitaris prudē
tie. dum alienū abÿcis. qđ iudicat reprobū atq̃ nequam. ſi ꝓeſt ſenſum
nulli⁹ carpſeris vnq̃. Unde nouus Cato.
Non ſit neglecta ſerui ſentētia recta
Nec contemnatur tibi cum bene conſiliatur.

¶ De reꝝ et tpm aduerſa ꝑmutatiōe

quib⁹ cares ſp. tibi mō illud
Rebus et in ſenſu. ſi nō eſt qđ fuit ante
ſis cōtentus ⁊ patiēs cū illa
Fac viuas cōtentus eo qđ tempora prebēt
¶ Si nouerca proſperitatis negligētia ſeu fortunati caſus euēt⁹. tui pe
culÿ fines inuaſerint. iam pauptati fed⁹ proximū ineūtes. nō ob hoc pu-
ſillanimitatis deprimaris ſub ſolio ſed cōſtantie rigore ſeruato. ſufficiētiā
pro cōiuge amplectaris. Fortune quidē crebra mutatio. ⁊ mobiliū diſtra
ctio cōſueta. viriles mētes offendere nunq̃ debēt. Fac viuas cōtentus eo
qđ tempora prebent. Vn̄ nouus Cato.
Pauperior cenſus non ſit turbatio ſenſus
Sed ſis contentus vt omnia fert tibi tempus.

¶ De cōiugio cōtrahendo

caue ꝓpter diuitias ⁊ bonoꝝ poſſeſſiūes
Uxorē fuge ne ducas ſub nomine dotis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

vxorem infamis ⁊ intolerabilis

Nec retinere velis ſi ceperit eſſe moleſta

¶ Si matrimonialibꝰ vinculis te aliquotiēs obligari delectet nō poſſeſſi
onū copias. nō diuitiaꝝ abundātias principal'r adipiſci cōtendas in ꝯiu
ge. ſed moꝝ deꝰ virtutū inſignia. ⁊ generis claritatē. quā ſi cognita veri/
tate ꝑpēderis a moꝝ generoſitate degenerē. aut iracūdie ſtimul' agitatā.
ab eiꝰ vinculis ꝓperant effugies. etiā ſi ſummi culmīs copiaꝝ aut clarita
tis attollat honoribꝰ Nā taliū cōiugatoꝝ nouiſſima vtriqꝫ partiū ſordi/
da ſunt ⁊ infeſta. Nec retinē velis ſi ceperit eſſe moleſta. Vn̄ nouꝰ Cato.

Non tribuat votis vxorem copula dotis
Vt diſiungaris ab ea ſi forte grauaris

¶ Aliorum exemplo viue

Terētius. ſapiētis eſt periculū ex aliȷ̄s ſumē. quid tibi facē licet

Multoꝝ diſcas exemplaqꝫ facta ſequaris

et que ſequaris docet

Que fugias. vita ē nobis aliena magiſtra

¶ Si regulate moriginatiōis cacumīa gradati q̄ras aſcēdē. alienoꝝ euē
tuū fiat ſedulꝰ explorator. qꝛ dū alios recordaberꝭ ſue prudētie miſterio. i
ſuis ꝓſperatos actibꝰ. alios ỽo detrimētū ex ſuis opibꝰ aſſecutos facili cē
ſura iudiciū cōiecturare licebit. q̇d agēdi vtiliꝰ. aut totalit' relinquēdum
Noueris q̇dē ꝙ pn̄tis vite decurſus nob̄ mirabili varietate ſubſeruit. in
qua experiētia repit' p̄nceps ⁊ miſtra Que fugias vita ē nob̄ aliena mgr̄a
Vn̄ nouꝰ Cato. Ex aliȷ̄s diſcas q̇d agas bene q̇d ve remittas.

Nunc ad viuendum vita eſt exemplar habendum.

¶ Poſſe tuū non tranſcendas.

.i. vires tuas examina ſuppreſſus

Nō potes id tempta. opis ne pondere preſſus

ſubtꝰ cadat ⁊ deficiat incōpleta. i. incepta

Succūbat labor et fruſtra temptata relinquas

¶ Si arduū aliq̇d te cōtingat aggredi. vires tuas primitus metiaris ne
preſſus mole ponderis. nimia fatigatiōe ſuccūbas. aſſecutꝰ plebis ridicu/
lū. dum abuſiua deceptiōe ſeductꝰ inchoatū opꝰ deſeris imꝑfectū. Satiꝰ
quidē eſt a magnis actibꝰ deſiſtē. q̄ꝫ ꝙ inceptū temere relinquas. Suc/
cūbat labor. ⁊ fruſtra tēptata relinquas. Vn̄ nouꝰ Cato.

Materias pares in viribꝰ ſumpſeris aut res
Defeciſſe vides inimici pondere vires

¶ De maleficiorum accuſatione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

facinus magnū iniuſtū tacere illud
Quod factū noſti iniuſtū. nolito ſilere
agētes ⁊ cōſentictes pari pena puniūtur
Ne videare malos. imitari velle tacendo

¶ Si mot⁹ malignātium ſceleroſe factionis malicia leges publicas conturbauerit. Cui⁹ rei taciturnitas paucis vel pluribus faciat detrimētum propalādum eſt veloci⁹ ⁊ ad aures publicas reducēdum. ne forte iniuſticiam maligne reticēs. iniuſticie arguaꝛ. tanq̄ʒ malens facinorib⁹. ſilendo tacitum pbere cōſenſum. q̄ʒ maloꝝ indignatione recepta obuiare crimib⁹ arguēdo. Ne videare malos imitari velle tacēdo. Vn̄ nou⁹ Cato.

Si mihi tu credis nunq̄ʒ mala facta ſilebis
Nam quiſquis celat ſe conſentire reuelat

¶ De iudicis adiuuamine poſtulādo

Qui hʒ autoritatē interp̄tādi .i. ſi lex videaꝛ iniq̄ reb⁹ tuis cōtrariari
Iudicis auxilium ſub iniqua lege rogato
q̄ in vniuerſali danꝛ .i. interp̄tanꝛ in p̄ticularib⁹ caſibus
Ipſe eteni leges. cupiūt vt iure regantur

¶ Legalis iuris ſeueritas. particulares caſus cōcipiēs: moderationē exigit iudicātis. Alioquin repēte verterenꝛ in perniciē. q̄ moderatiōe iuſtiſſima fuerat ab inicio cōſtituta. Dū ergo rigorē legis accepis cōtra p̄pe inſtitutiōis calculū. tuis negocijs aduerſari. Ad legis declarādā ſententiā patrociniū iudicis īterpellas. Hoc em̄ legalis īſtitutio exigit. vt interp̄tetur benignius. ⁊ ei⁹ obſcuritatis nebule equiſſimi cēſura iudicis abſoluantur. Ipſe eteni leges cupiūt vt iure reganꝛ. Vn̄ nou⁹ Cato

Iudex ſis tutus ſub iniqua lege ſtatutus
Nam ſub iure regi placet omni tempore legi.

¶ De patientia in tormentis retinēda

p̄pter tua demerita ſuſtinere
Qd̄ merito pateris. patiēter ferre memento
qn̄ noſcis te culpabilē iudicante corrige
Cūq̄ʒ reus tibi ſis. ipſum te iudice damna

¶ Dum iuſticie veritas criminum equitati reſpōdet. nulla nouitatꝫ intēperies aut nouitatis ſpēs exoriꝛ. dum ⁊ rōnis iudicium ſcopulos dubietatis amouet. ⁊ p̄petrate culpe cōſcientia a lata ſentētia nō diſcordet Nā vt ait Boeti⁹. Si mali ſui criminis deformitatem agnoſcerēt. vltro ſe p̄berēt iudicib⁹ puniēdos. vt ſui reatus deformitas iuſticie medicamīe delereꝛ. Dum erga patrati ſceleris immanitas abiecto ſilētio cunctis inno-

tuit. flagellũ rigoꝛis inflicti modeſte ſuſtineas imo impellẽte ſynderiſi. et cõſcientia proteſtãte teipſum argue ⁊ cõdemna. Cũq; reus tibi ſis ipſum te iudice damna. Vñ nouus Cato.

Omne tuum ſemper ſuffer meritum patienter
Cũq; reus conſtes non te ſine crimine monſtres.

De ſtudij continuatione

ꝓbatiſſimoꝝ ſcripta multis apta ab ineptis diſcernẽdo
Multa legas facito. perlectis ꝓlege multa
flores ex ſpinis. grana expaleis. ⁊ argentũ ex luto collige
Nã miranda canũt. ſed nõ credenda poete

Studioꝝ ꝑſcrutatoꝛ ſedulꝰ. volẽs multiplicibꝰ ſtudioꝝ vigilijs. ſapie matris cubiculum introire. varia perquiſitiõis indagine rimet actores. ⁊ plurimoꝝ perquirẽs ſtudia. diſcretiõis ventilabꝛo a veris falſa. ⁊ ab imperitis perita. firmitatis cautela diſcernat. ne ſophiſticatiõis ꝯboſitate cõfuſus. aut equiuocatiõis nubilo circũductꝰ. opinionẽ veritati ꝓferat. vt ſeductoꝛi doctoꝛis nomẽ tribuat ⁊ ꝓphete. Nam mirãda canũt ſed nõ credenda poete. Unde nouus Cato

Fac vt multa legas ⁊ idem tu ſedulo degas
Sic vt vera petas varios non imitare poetas

De modeſta locutiõe circa menſam

ſimul comedentes comis facetus
Inter cõuiuas. fac ſis ſermone modeſtus
garrulus facetus reputari
Ne dicare loquax dum vis vrbanꝰ haberi

Inter exteroꝝ epulas venerãter accumbẽs. lingue ventilabꝛum ſagaci moderatiõe refrenet. ne ſi paulo licẽtius in verba ſcurrilitatis aut odioſe laquacitatis defluat cõtaminationis venenum referat in actoꝛem. qđ facili medicamine non poterit aboleri. Ne videare loquax dum vis vrbanus haberi. Vñ nouꝰ Cato.

Dum cõuiuaris caueas ne multa loquaris
Diſcat ab vrbanis vir garrulitatis inanis.

Irata cõiunx non te moneat.

ploꝛantis
Coniungis irate noli tu verba timere
parat deceptiones
Nã lachꝛymis ſtruit inſidias dum femina ploꝛat

Si ꝯturbatiõis incẽdijs turbata ꝓpa vxoꝛ. ebulliẽs voces multimo-

delamentatiõis. effundat gemitum ſingultibꝰ dilatatum .his de cauſa
nullatenꝰ virilis exacerbetur cõſtantia aut mulieris mota fletibꝰ agitetur
Nam hoc habet ꝓpriũ muliebris ſexus fragilitas ꝙ vbi abundãtiori lu-
ctu pretẽdit iudicia. ampliora future deceptiõis retiacula viro ſua depro-
mit. dum multum perfundit lachrymas ⁊ rorat. Nam lachrymis ſtru-
it inſidias dum femina plorat. Vñ nouus Cato

Nil tibi curetur ſi coniugis ira minetur
Femina dum plorat hoiem ſuperare laborat

¶ Vñ Ouidiꝰ
Qui harum rerum expertus erat ait
Neue puellarum lachrymis moueare caueto
Ut flerent oculos erudiuere ſuos

¶ De poſſeſſionũ tẽperata diſpenſatiõe.

inutiliter ꝓdigaliter deficiẽt bona alioꝝ
Utere queſitis ſed ne videaris abuti
tpate bonis acquiſitis ꝓdigaliter expendẽdo
Qui ſua conſumũt cũ deſint aliena ſequũtur

¶ Copioſe ſuppellectilis ditatꝰ beneficio. tãto regimis ordie cõmiſſa ti-
bi beneficia modereris. vt nec ſupfluitatis vicio. nec tenacitatis notatꝰ in
famia. pfectiõis mediũ valeas obtinere Nã dum inutili ⁊ ſupuacua ꝓdi
galitate poſſeſſa diſtribuis. ⁊ inopie domũ ingrediẽs. fatue ꝓdigalitatis
vocabulũ aſſequeris. in deteriora ruiturꝰ pericula. Nã experiẽtia docente
cognouimꝰ. ꝙ ab opulẽtia in ſterilitatẽ collapſi. ſubito carẽtes ꝓprijs in
alienorum appetẽtiam rapiũtur. Qui ſua conſumũt cum deſint aliena ſe
quũtur. Unde nouus Cato.

Hic tibi ſit vſus rerum ne fiat abuſus
Qui ſua demergunt hi poſt extranea pergunt

¶ De diſcreta mortis expectatione

et hoc ſi iuſte vixeris. qm̃ mors peccatoꝝ peſſima
Fac tibi ꝓponas mortẽ non eſſe timẽdam
mors qm̃ priuat viuam miſeriaꝝ huiꝰ mundi
Que bona ſi non eſt. finis tamẽ illa malorum

¶ Mortis imperiũ a cuiꝰ iuriſdictiõe nullꝰ eximit᷑. valida mẽtis cõſtan
tia pſtolari cõtendas. q̃ ſi nihil vtilitatis humane ꝯſideratiõi preferat. eſt
tñ humane vexatiõis remediũ ⁊ mũdani caſus terminꝰ ac laboꝝ. Que bo
na ſi nõ eſt. finis eſt tñ illa maloꝝ. Vñ nouus Cato.

Raro timere mori nimia formidine noli
Mors mala nos tollit ſed et hec noſtra mala reſoluit.

¶ De ꝓxorum conſilijs

.i. vtilis tolerare

Vxoris linguā. ſi frugi eſt. ferre memento

linguā vtilem vt frugalis audiatur

Nāqꝫ malū eſt. nō poſſe pati nec velle tacere

¶ Precioſe cōfectiōis aromata vaſis intercluſa fictilibꝰ. nihil ex cōtinentis vaſis ineptia. ſibi diminuūt de valore. Si ergo tue vxoris aīm ſapientie balſamo redūdare cognoueris. eiꝰ cōſilia prudētie infirmitate ſubnixa nō memineris aſpnari. ſꝫ tanqꝫ fugiēs mel ex petra. oleūqꝫ de ſaxo duriſſimo ne duplici turbulētie mordeat angario. dū nec loq̊ pmittit neqꝫ tacē. Nā malū eſt nō velle pati nec poſſe tacē. Vn̄ nouꝰ Cato.

Vxoris linguam ſi prodeſt cur ergo ſtringam.

Nāqꝫ pati neſcit ſtultus cito nec reticeſcit

¶ De honore parentum

nō debili ſed firma charitate patrē ⁊ matrem

Dilige nō egra charos pietate parētes

ſapiēs. maledictꝰ eſt a deo qui exaſpat matrē. placere pr̄i ſuo

Nec matrē offendas dū vis bonꝰ eſſe parēti

¶ Paterne veneratiōis officiū. qđ oīs legū traditio impat ⁊ indicit. multe ſedulitatis obſeruātia teneat. ne te ingratitudis vipera rorē totiꝰ pietatis acerbās in foueā ſue captiuitatis includat. diuine pceptiōis īperio violato. Nec minori ſtudio genitrici tue. moram ciuilitatis exhibeas ipſam nulla repugnātie malignitate conturbes affectu diſcolori ⁊ amenti. Nec matrē offendas dum vis bonꝰ eſſe parēti. Vn̄ nouꝰ Cato.

Eſto pius vere ſemper his qui te genuere.

Non moueas patrē nec vis offendere matrem

¶ De regulari vite inſtitutione

tutam

Ecuram quicūqꝫ cupis deducere vitam

cupis tuū vicia nocent

Nec vicijs inherere aīm que moribꝰ obſunt

moꝝ documenta qꝛ decies repetita placebūt

Hec pcepta tibi ſemp relegenda memento

in ſepe relegēdo decet teipſo docente

Inuenies aliquid qđ te vitare magiſtro

¶ Si vicioꝝ declinādo naufragia. per amena ꝟtutum vernātia loca planitie mētis greſſus dirigere moliaris. ſequētium dogmatum regulas di-

ligēter attēde. p que cōfractis aduerſarie ptātis virib⁹ arcem ɔphendere poteris eminētie ꝟtual'. Int' hec autem q̄dā ꝓhibitiua tibi ɔſtitui. que recondere memineris in memorie regiſtro. Inuenies aliquid quod te vitare magiſtro. Vn̄ nou⁹ Cato.

Corde ſub attento ponere mea verba memento
In quibus agnoſcas qui crimen linquere poſcas

¶ De diuitiarum contemptu.

Dauid. diuitie ſi affluāt noli cor apponere
Deſpice diuitias. ſi vis animo eſſe beatus
diuitias cū amore vlteriores ſemper petūt
Quas qui ſuſpiciūt. mendicant ſemp̄ auari

¶ Si mundane feditatis velis abhorrē faſtigia. Si venenate dulcedis declinare muſcipulā. q̄n hoc terrene inhabitatiōis tugurio potēter infiſcat. ſi demū celeſtium formas cōtendas. ⁊ theorematata ſpeculari. abiecto mūdane cupiditatis ambitu. oīa terrarꝫ opum pōdera. aīo victore deſpicias ⁊ cōculces. Alioquin libertas aīe. artiſſimis diuitiarꝫ ligata cōpedib⁹. nunq̄ꝫ ⁊ ſi ſufficiēs. nullo congeſte ſuppellectilis cumulo poterit ſatiari. Quas qui ſuſpiciūt mendicāt ſemp̄ auari. Vn̄ nou⁹ Cato.

Abſit ditari qui ſe vult rite beari
Diues marceſcit quanto plus copia creſcit.
Vn̄ egregie docet Cicero in de officijs. Nihil honeſtius ⁊ magnificētius eſt q̄ꝫ pecunias ſi nō habeas cōtemnere ⁊ ſi habeas. ad liberalitatē eas cōferre. Et in parabolis. Qui odit auariciā longi fient dies ei⁹

¶ Proprijs nature donarijs cōtent⁹ viuas.

necessaria que ſagax eſt in prouidēdo nobis
Cōmoda nature nullo tibi tp̄e deſint
illo bono
Si cōtentus eo fueris quod tp̄a prebent

¶ Abiecta cupiditatis vipera q̄ totam ſpūalis pfectiōis ſubſtātiam abigit ⁊ depaſcit. ſufficiētie menſura ſubſeruiēs immenſis nature beneficijs coadiuuata. oēm pauptatis abijcit leſionem. Dum em̄ attēta mēte conſiderat q̄ꝫ paruis amminiculis nature humane fomētatur inopia. ⁊ q̄ꝫ multiplicib⁹ creaturarꝫ donarijs. filij adam in ſemetipſis cōtenti. extra cōceſſa beneficia. nullum ſup̄fluū pn̄t appetere neq̄ꝫ debent. Si cōtentus eo fueris que tp̄a prebent. Vn̄ nou⁹ Cato.

Qui non curaret pluſquam natura rogaret
Diues ſic eſſet q̄ res ſibi nulla deeſſet.

¶ Que tuis cōtingūt incurijs alijs nō iputes

nō prudens bona tua ſed libidine ⁊ ſenſualitate
Cū ſis incautus. nec rem rōne gubernas
in cauſa aduerſam
Noli fortunā. q̄ nō eſt dicere cecam
¶ Si inſipiētie nubilo obſcuratꝰ. aut ꝓdigalitatis ſuꝑfluo tabefactus,
circumſpectiōe ſopita. ⁊ indiſcretiōis mancipio aurigāte. in eclipſim rei
familiaris incidas paupertatis feriēte baculo. aut alijs varijs impellarꝭ ca-
ſibꝰ euentuū ſiniſtroꝝ. nō fortune ſeuiētis iniuriam, lingue loquacis acu
leo ſtudeas accuſare. ne quid tuis demeritorium ſtudijs rationabilit̄ expe
rieris in alterius cōmiſſum imputes. legem ſtatuēs fatuā ⁊ iniquā. Noli
fortunam que nō eſt, dicere cecam. Un̄ nouꝰ Cato.
Si male res ſeruas ſi perdas rurſus aceruas
Fortune ſeras nequeas offerre querelas.
¶ ¶ De pecuniaꝝ acquiſitiōe ⁊ retētiōe moderata
ad ſuſtētandā familiā ⁊ ſubleuandā inopiā pulchritudinē denarij
Dilige denarium ſed parce dilige formam
formam denarij ex cupiditate
Quā nemo ſanctus nec honeſtus optat habere
¶ Licet humane legis ꝯſideratiōe ꝑmittente. mutue cōmunicatiōis ne
ceſſitate pēſata pecuniaꝝ vſibꝰ ad ſubleuādam familiaꝝ neccitatis inopiā
ſine nota criminis inſiſtamꝰ ipſaꝝ tamē ſuꝑflue acquiſitiōis ambitū. aut cu
pide retētionis aceruū virtꝰ exhorret honeſtas abijcit. Per hāc habēdi li-
bidinē cōpellit̄ omne ſanctitatis collegiū a ſue ſtationis terminis deterrere.
Quā nemo ſanctꝰ nec honeſtꝰ cupit habere. Un̄ nouꝰ Cato.
Pro ſpecie nullum ſed parce dilige nūmum
Quem nec optauit ſapiens nec honeſtus amauit.
¶ ¶ Ne miſer viuas cum ſis diues
loculos plenos habēs ꝓpt̄ ſanitatē ſeruandā vel recuperandā
Cū fueris locuples corpus curare memento
egrotꝰ exn̄s in arca in vſu ⁊ corꝑis curatiōe
Eger diues habet nummū ſed non habet illum
¶ Si gaze vberioris donario tibi fortune benignioris cōcurſus applau
dat. fortuita naturalibꝰ non ꝑponas et ſi diſcraſie naturalis inedia corpo
rea moles lāguerit pecunialis ſumptꝰ volūtarium ꝓbeat fulcimētū. Nā
farſitis marſupijs, ⁊ degēti corꝑi negātibꝰ alimēta diuitiaꝝ. poſſeſſio i de
trimētum poſſidētis aſcribit̄ affutura. totiꝰ miſerie incremēto. Cum fue
is locuples corpꝰ curare memēto. Un̄ nouꝰ Cato.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Cum locuples fueris corpus curare ſtudebis
Se male cuſtodit diues quem copia perdit

¶ De diſcipuloꝝ longanimitate.

pateris tu diſcens amori ſtudij
Verbera cū tuleris diſcens aliquādo magiſtri
.i. parētis ꝑceptum reuerēter obediendo
Fer patris imperiū cum verbis exit in iram
Si añ pubertatis tp̄a pedagogo iſtructori manus ꝓbuiſti docibiles. mores gerēs obediētie magiſtrali ſatis ampli⁹ te paternis iperijs obtemꝑare cōuenit ⁊ q̄tiēs iracūdie feruore p̄r ſuccēſus ſtomachātes voces ediderit. offerre patientē lenitatē op⁹ eſt ne paterne reuerētie tiore ꝯtēpto. vitā ducas plenā opprobrijs ⁊ delirā Fer p̄ris iperiū cū v̄bis exit i irā Vñ no. ca.
Si fers doctorem diſcendi propter amorem.
Et reprehendētem debes tolerare parentem.

¶ De vtilibus exercitijs peragendis

.i. vtilitatē afferūt res
Res ago que proſunt ruſus vitare memento
rebus in via moꝝ vel ſcientiaꝝ .i. premij
In quib⁹ error ineſt. et ſpes incerta laboris
¶ Cōſiderato volubili humane mutabilitatis excurſu nō tā fatuū q̄ȝ furioſum credit. inutilib⁹ ac ſuꝑfluis negocijs occupari. Nā ⁊ ſi multa luſtroꝝ ſpacia nobis relinq̄ret diuitas. arduis tñ ⁊ magnificis ſtudijs ipliari deberēt. Eia igit̄ hec exercitia deſere. illa relinque ſtudia. q̄ fatigatiōis plurimū ac ſollicitudis molē afferūt. ⁊ nullā ꝑtendūt ꝯfidentiā ſapie ac v̄tutis. In q̄b⁹ error ineſt nec ſpes ē certa ſalutis. Preclare id nos monet Cicero. Hoc viciū nob vitandū eſt ne nis magnū ſtadiū. multāq̄ȝ operā in res obſcuras difficiles ⁊ nō neceſſarias cōferam⁹

¶ De gratificātibus donationibus.

dare vel cōcedere ſine dāno indigenti
Qō preſtare potes gratis cōcede roganti
et nō malis .i. vbi ⁊ qñ
Nā recte feciſſe bonis in tp̄e lucroſum eſt
¶ Si beneficētie mun⁹ gratuitū. aut aliud quodlibet liberalitatis officium offerre poteris. gratū ⁊ exorabilē te exhibere diffinias ſupplicāti. Si tñ merita ſupplicātis hoc exigāt. ¶ Iuſtis q̄dē petitionib⁹ gratū prebuiſſe fauore. a recte ſapiētib⁹ creditur v̄tuoſum. Nā recte feciſſe bonis in tēpore lucroſum eſt. Vñ nou⁹ Cato.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Quod vis preſtare gratis nolito rogari
Nam bona facta dari bonis putat eſſe lucrari.

¶ De dubietatis inquiſitione

dubiū eſt an vtile vel inutile — inquire
Qđ tibi ſuſpectū confeſtim diſcute quid ſit
indiſcuſſa
Nāqȝ ſolent primo que ſunt neglecta nocere

Si ī quibuſlibet deliberādis actibꝰ agēdis negocijs ſeu etiā ꝑcauēdis rōnis ſuſpēdēs iudiciū tibi ſcrupulū dubietatꝫ īmerſerit. quātotiꝰ ſine diſſimulatiōis ꝯtinētia. deducas ad ſcrutiniū veritatꝫ Experiētia q̇dē docēte cognouimꝰ. ꝗ ſicut interſticiū nubiloſi aeris futurarꝫ imbriū ꝑ̄dicat vbertatē. ſic inepte ꝑplexitatis diſſimulatio ruinoſa. ī voraginē deſpatiōis inducēs. ⁊ cautelā excludēs. remedij ſolet efficatiꝰ mētis ꝯſtātiā deterrere. Nāqȝ ſolēt ꝑmo q̄ ſunt neglecta nocē. Vñ nouꝰ Cato. Queſtio debet cū res ſuſpecta videt. Nāqȝ ſcio vere ſolēt indiſcuſſa nocē.

¶ De veneris et gule declinatione

libidinis — deteſtāda — delectatio
Cum te detineat veneris damnoſa voluptas
operam dare — gula — fautrix
Indulgere gule noli que ventris amica eſt

¶ Si abiectis tꝑantie frenis. venere voluptatꝫ obſequijs ſtipēdiarie militās diligēter aſſiſtas. nō ſolū impudēter. ſȝ etiā imprudēter. nec a tante feditatis cenomētis aciē ſollerter aduertas. hāc modice opitulatōis ſuſcipias curaturā. vt baccho ⁊ fercul'. tāto moderatiōis federis ꝯiugatōis vt nullꝰ in alterutrꝫ preſumat ciuilis belli rabiē inflāmare ¶ Si em̄ inſatiabili veneris abyſſo. nō ad licitū ſȝ ad libitū precipitāter indulſeris. ꝑpoſterata ciuilitatis policia. ſenſualitatis temeritas domiciliū rōnis obruet. q̄ ſenſetur ꝟtutis aduerſaria ⁊ humani federis inimica. Indulgere gule noli que ventris amica eſt. Vñ nouꝰ Cato.
Quem nimiū tangit venus quem fortiter angit
Non tradat ventri que vult gula cuncta volenti

¶ Deus hoīem mirifice inſigniuit.

in aīo tuo — in quibꝰ robur inſidie feritas
Cum tibi ꝑ̄ponas aīalia cuncta timere
ꝓpter ingeniū ⁊ prudentiam
Vnum ꝑ̄cipio hoīem plus eſſe timendum
¶ Nature create ſapiētiſſimus architectus. ⁊ ſi virtuales operationum

ſpecies multiplici varietate diſcretas rebꝰ creatis indidit. dum tauros armauit robore. elephãtes magnitudie velocitate tigrides. ⁊ diſcolori varietate pauones. Homini tamẽ ampliori largitatis beneficio gratãter arriſit qꝛ ſi nõ corpis mole aut viriũ robore primatũ gerit in oibꝰ arte tñ ⁊ ſapia ſingulis generꝝ. ⁊ generibꝰ ſingulorꝝ vehemẽter pſidet. quẽcꝫ oia viuentia merito ſibi cõſtituũt formidãdum. Unum precipio hominem plus eſſe timendum. Un de nouus Cato.

Maximus eſt error cui ſunt animalia terror
Si tibi maioris non eſt homo cauſa timoris

Vires ad opus porrige

vt ſis robuſtus .i. robor
Cum tibi pualide fuerint in corpore vires
.i. cũ illo labore ſis ſapiẽs fortitudo eſt virtꝰ regulata prudẽtia
Fac ſapias aĩo. poteris ſic vir fortis haberi

Cum virꝝ preſtãtia te gratũ nature munꝰ dotauerit vt emineat euidentiꝰ largitas donatoris. hãc interdũ expedit ad publice cognitiõis monumẽta deducere. ⁊ cõceſſarum virium magnitudine experiẽtijs validis exerceri. Fac ſapias animo poteris ſic vir fortis haberi. Unde Salomon.

Melior eſt vir ſapiens viro forti.

Amicorum adiutorium requiras

.i. amicis tuis aliqua triſticia vel aduerſitate
Auxiliũ a notis petito ſi forte laboras
remediator et conſolator
Nec quiſquã melior medicus qꝫ fidus amicus

Si extreme pauptatis circũceptꝰ exterminio. aut dire pſecutiõis gladio cõturberis. fideliũ amicorꝝ ſuffragia ĩtrepida volũtate reqras. De amicicie certitudie receptur ꝰ experiẽtiã. et a deſolatiõis inedia releuatiõis prociniũ habiturꝰ. nullꝰ em̃ archigenes medẽdis corpibꝰ ſit pſtãtior. qꝫ tibi ẽ oĩ genere obſeqorꝝ. is q̃ legali copulatur amicicia. niſi fictꝰ fuerit ⁊ ſimulator Nec quiſquã melior medicus qꝫ fidus amicꝰ Uñ nouꝰ Cato

Notos implores fili patiendo laborans
Hoc ideo medicus dico quis maior amicus

Alterius mortem nequaqꝫ cupias

tu peccans deum offendens vt aries taurus
Cũ ſis ipſe nocens. moritur cur victima pro te
tuam
Stultum eſt in mortem alterius ſperare ſalutem

¶ Si noſtre fragilitatis delinquẽtias. ⁊ noſtre trãſgreſſiõis ꝑpẽdamꝰ: ſeueritatis gladiũ quo alienũ deſideramꝰ excidium faciliter ſuſpẽdemꝰ. Non eñ vacat a ſtoliditatis ſcrupulo nequã crudelitas q̃ aliene mortis cupit perniciẽ. vt augmẽtum gr̃e ꝑficiat ⁊ ꝟtutem. Nam ſtultum eſt in mortem alteriꝰ ſperare ſalutem. Vñ nouꝰ Cato.
Quem mors damnabit qualiter hunc dona beabũt
Qualiter ergo malis ſuccurrat mors animalis

¶ ¶ De fideli ſocietate

fidelem
Cum tibi vel ſocium vel fidum queris amicum
reꝝ affluentia honeſta
Non tibi fortuna homĩs ſꝫ vita petenda eſt

¶ Si ſodalicij iuris amica cõtubernia. aut amicicie tanacis federa. cũ q̃libet hoĩm volueris copulare nõ in parẽtele purpura. aut fortuna ꝓſperioris copia ſꝫ in moꝝ ſublimi affluẽtia. gaudes tue ꝯfederatiõis ſtabilitas vſquequaqꝫ. ¶ Nõ eñ fortune donarijs ſtabilit amicicia ꝑſeuerãs. ſꝫ ſapia ⁊ ꝟtutibꝰ. q̃ꝝ adeptio naturalibꝰ ſupeminet. ⁊ multomagꝭ fortũe fallacijs preferẽda Nõ tibi fortuna ẽ hoĩs ſꝫ vita petẽda. Vñ nouꝰ Cato.
Si quis amicari vult ⁊ mihi ſe ſociari
Non fortunatum tantum temptet ſed more beatum.

¶ ¶ Poſſeſſiones ad vſum deducas.

bonis acquiſitis qđ eſt odioſum
Vtere queſitis opibus fuge nomen auari
quo ad poſſeſſionem quo ad vſum bonoꝝ
Quid tibi diuitie proſunt ſi pauꝑ abundas

¶ Si fortune ꝓfuſioris beneficio potitꝰ fueris largiflue diſpenſatiõis officia nõ recuſes. ne ſepultis opibꝰ deteſtabile cupiditatis nomẽ ſubeas et turpis ignominie detrimẽtum ¶ Quid eñ proficit promptuaria liquoris ⁊ penetralia nũmiſmatibꝰ ⁊ horrea cõpleri leguminibꝰ. dum hoꝝ poſſeſſor tetra cecitatis obfuſcatꝰ caligine. ⁊ auaricie vinculis irretitꝰ inter copias eſurit. ⁊ ſitibundus moritur inter vndas Quid tibi diuitie proſunt ſi pauper abundas. Vnde quidam.
Fungere tu lucro fugiendo nomen auari
Nec tibi ſit charus cenſus quem ſeruat auarus.

¶ ¶ De fama acquirenda.

bonum nome donec vixeris
Si famã ſeruare cupis dum viuis honeſtam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

ex toto corde infames voluptates

Fac fugias aīo que ſunt mala gaudia vite

¶ Fame decus magnificum. humane dignitati veneratiōis offerēs con dimētum nullis ſtudioꝝ exercitijs efficatius acquiritur. ac gumphis ſo lidiorib⁹ retinent q̄ꝫ ſpretis cenoſe voluptatis illecebris. aut cōtagioſe ſto liditatis vicijs rationis aurigatus curriculo. omnem impetum proprie volūtatis abhorreas. ⁊ honeſta cōuerſationis ſtudia cōſecteris. ne forſan ſiniſtris cancellatus rumoribus. dum alta fame faſtigia conaris aſcende re. in infamie foueam precipitat⁹ incidas ⁊ inuite Fac fugias animo que ſunt mala gaudia vite. Un̄ nou⁹ Cato.

Omnia ſi perdes famam ſeruare memento
Qua ſemel amiſſa nunq̄ꝫ reuocatur in vna

¶ ¶ De honore ſenectutis

.i. qn̄ tu ſis ſapiens .i. ſemen deficientē

Cum ſapias animo noli irridere ſenectam

modicus puerilis

Nam quocūqꝫ ſene ſenſus puerilis in illo

¶ Niſi aborbita compoſite morigeratiōis aberres. annis ſenilib⁹ ſemper exiſtimes deferēdum. ⁊ abiecto deriſiōis iaculo. ꝓpēſioris reuerētie obſe quijs reuereris vt ꝓprij caſus tui futuri nō immemor iugo videlicꝫ ſene ctutis ꝓbitur⁹ ceruiciem vel iuuētutis diſpēdio moritur⁹. nec dānoſa pi gricies frequēter rōnis viduata modcramīe. ad idiotiā puerilitatis acce dat ⁊ tūc etiā ꝯmunia iocoſitatis ſolatia deteſtaꝛ ⁊ horret aīo nō trāquil lo. Nā quocūqꝫ ſene. ſenſus puerilis in illo. Un̄ nou⁹ Cato.

Optatum ſenium dum venerit eſt maledictum
Cumqꝫ ſenes faciunt puerilia tunc quoqꝫ fiunt
In factis pueri ſtultiqꝫ tenentur haberi

¶ ¶ De vtilitate artis et ſcientie

artē liberalē vel lucratiuam

Diſce aliquid nā cum ſubito fortuna recedit

cuius fortuna non eſt domina

Ars remanet vitamqꝫ homīs nō deſerit vnq̄ꝫ

¶ Humane perfectionis imaginata perfectio. non corporei decoris ter minatur effigie. non honoris immēſitate fulcitur non diuitiarum pon dere ſtabilitur. Sed ſtudioſi laboris retēta ſolertia in hanc artem ſapien tie promouēs ad terminos ſue cōcupiſcētie virtualis inducit Hanc ergo continue exercitatiōis peritiam prouida ſedulitate ſequēs vt ſapiētie ma tris thalamos exercitatiōis laurea coronat⁹ introeas. deſerens beſtialem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

ignorantie ſemitam ſordidam ⁊ iniquam. Ars remanet vitamqꝫ homi-
nis nõ deſerit vnqꝫ. Unde nouus Cato
Artem ſecteris ꝗuis opulentus haberis
Ars manet ⁊ durat fortuna recedere curat

¶ Audi vide tace.

audi vide tace ſi tu vis viuere pace
Proſpicito cũcta tacitus que quiſqꝫ loquatur
qm̃ ex abundãtia cordis os loquiť   manifeſtat
Sermo hominũ mores celat et indicat idem
¶ Circũſpectiõis moderate tẽperies. ex mimis magna. ⁊ partibꝰ tota. et
ex indiuiduis genera ꝯphendit. ¶ Dum ergo inť quoſlibet filioꝝ adam
te adeſſe cõtigerit. qꝫ ſmonũ ineptias accepta patiẽtie cautela moderanť
attẽde. alieni ſermõis imoderãtie prudẽti diſſimulatiõe ꝑtereas. ne qñqꝫ.
vt ait Salomon iuxta ſtulticiã ſuam rñdens fatuo. ſilis videaris eidem.
Sermo hoim mores celat ⁊ indicat idẽ. Uñ nouꝰ Cato.
Alterius verba tacito moderamine ſerua.
Uerba que celant mores eadem qꝫ reuelant

¶ De exercitioꝝ habituatione

illã recolẽdo ⁊ ad alias ienendo   .i. bñ doctꝰ fueris
Exerce ſtudiũ quãuis perceperis artem
.i. diligẽtia ad artes liberales   ad artes manuales
Ut cura ingeniũ ſic et manus adiuuat vſum
¶ Si ſubtilioris vene fueris ingenio ſublimatꝰ. ſi multis ſtudioꝝ exer-
citijs agitatꝰ. Si demũ celũ vertice pulſans genoſophiſtaꝝ numero fue-
ris aggregatꝰ. nõ ob hoc ꝗuis ex ꝑſumptiõis audacia te ꝑfectũ exiſtimes
aut nulliꝰ exercitatiõis ſtudio indigẽtem vtriuſqꝫ ne homis ꝑcipitãter in
lapſum corruat. qd multis laboribꝰ ante fuit acquiſitũ. ¶ Sicut enĩ ma-
nuale artificium realis opatiõis frequẽtatione ꝑficiť. Sic ſapiẽtialis di-
ſciplina lucerna. crebre meditatiõis lucubratione fulciť. et ꝑ negligẽtie pi-
gritãtis ignauia inſpirate corruit in deluſum. Ut cura ingeniũ ſic ⁊ ma-
nus adiuuat vſum. Uñ nouꝰ Cato.
Senſus curando creſcit vſus operando
Sedulus artificem iuuat vſus cura legentem
At ſtudeas plus te ꝗuis ſis magnus in arte

¶ In vite delicijs nõ confidas

future mortis
Multũ venturi nec cures tempora fati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

tpalem   mũdanam

Nõ metuit mortẽ qui ſcit cõtemnere vitam

¶ Si fortitudis armatura munitꝰ. ⁊ cõſtantie baſibꝰ fueris ſtabilitus a fatalis vite timore meticuloſe ſollicitudis intuitum diligenter a duertas. Iſta quidem inceſſabilis excruciatio hũane nature aduerſaria tanq̃ꝫ tinea ſanitatis hoſpitẽ ſuũ anxietatis ptãs. ab inicio multiplici fatigatiõe corrodit. ¶ Ad ardua ꝟtutũ igiť ſi ſapiẽter aſcẽderis. inť vite delicias ⁊ humane mortis anguſtias. nullã diuiſiõis facies ſectionẽ. Si poſſidẽdo terrena iam celeſtis animo mũdane rei voluptatem legeris. ⁊ tãdem debitũ mortis exoluens. eo libentius exeas quo de exilio in patriam reuerteris. mortem in hoc exhibens volũtariam non inuitam. Non metuit mortẽ qui ſcit cõtemnere vitam. Vñ nouꝰ Cato.

Mors iuuenes rapit atq̃ꝫ ſenes nulli miſerendo

Mors equat legem rapiens cum paupere regem

¶ De ſcientie permutatione.

ſapientibus   .i. tuipſe doctus

Diſce ſed a doctis. indoctos ipſe doceto

cõmunicãda ⁊ nõ occultãda   bonaꝝ artium

Propaganda eteni eſt. reꝝ doctrina bonaꝝ

¶ In quacũq̃ꝫ hoim verſeris frequẽtia. hanc eruditiõis ſtudioſe regulã mente ⁊ opere ꝓſequaris. vt ab his quos ꝟtutũ nutrix ſapiẽtia abundantiorbꝰ ſui lactis potauit edulijs. inſatiabile deſiderium doctrine ſalutaris aſſumas. Ita tamẽ ꝙ quicq̃d in huiꝰ exercitationis ſcrutinio ſine fictione didiceris; cõmunicato labore trãſferre in ceteros non poſtponas. Nihil eñ ad ſalutem vtilius. nec bonis moribꝰ eque pertinẽter accõmodum. q̃ꝫ prudentie riuos aut ſapiẽtie fluuios in ſubiecta plurima gratuita liberalitate trãſferre. hec eſt eñ inſtitutio mentium optimarum. Propaganda etenim eſt rerum doctrina bonarum. Vñ dicit Perſius

Scire tuũ nihil eſt niſi te ſcire hoc ſciat alter.

Si ponatur tuũ loco te ſeruit ad ꝓpoſitum noſtrum.

¶ De temperantia circa potum

nõ vltra ad petitum   corpe ⁊ mente

Hoc bibe qd̃ poſſis. ſi tu vis viuere ſanus

ergo abſtinẽtia eſt ſumma medicina   exceſſus vel ebrietas

Morbi nãq̃ꝫ mali. cauſa eſt quecũq̃ꝫ voluptas

¶ Sobrietatis mẽſura cõtentus. caſtrimargie nauſeam ⁊ ebrietatis procures diluuium amputare. ¶ Poſtq̃ꝫ eñ tyrãnico iure. aut verius iniuria hec peſtilentia corpus obſederit. omne ꝟtutis collegium abijcit ⁊ pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

pellit. nec minꝰ corpal' motꝰ temperiē. ad varias egritudinū paſſiōes in
ducit. felliti doloris aculeos ſub melle momētanee delectatiōis abſcondit
arridēs vt derideat. cōgaudens vt decipiat. quaſi hamū cibo operit ⁊ mel
le attonito eſcas cōtegit acutas. Morbi nāq₃ mali cauſa eſt quecūq₃ vo-
luptas. Vn̄ nouꝰ Cato.
Sanus vt eſſe potes vinum raro quoq₃ potes
Dat penas multas nobis optata voluptas.

De cautela contrarietatis.

p laudaueris   publice   pro pbaueris
Laudaris quicūq₃ palam qđcūq₃ probaris
laudatū caue   vituperes
Hoc vide ne rurſus leuitatis crimīe damnes

Si moralis Senece documēta dulciſona vigili meditatiōe perq̄ras.
in laude vel vitupio humanaꝝ pſonaꝝ. vel actuū nō excedes. vt ne quen
q₃ exceſſiuis laudibꝰ efferas. qđ videt̃ adulationi pximū. nec exceſſiue re-
dargutiōis pūgas aculeo qđ a detractiōe maliuola non credit̃ alienū. Si
tn̄ quempiā palā pluribꝰ aliquotiēs extuleris laudibꝰ. ſeu etiā acerba mo
morderis inuectiua. in aſſertiōes oppoſitas nunq₃ ſermōis habena viſus
fueris intorquere. ſi duplicitatis vocabulū ⁊ honeſtatis titulos ſanos ma
nutenē voluer' ⁊ indēnes Hoc vide ne rurſus leuitatis crimīe dānes
Vn̄ nouꝰ Cato. Si quis damnabit mihi qđ prius ante pbauit.
Talis laudator leuitatis habetur amator.

De felici memēto futuri aduerſi ⁊ ecōtra

proſperis   ſ p. tuis exiſtentibꝰ   illa
Tranquillis rebus. que ſunt aduerſa caueto
in aduerſitate   pſperitatē   econtrario
Rebus in aduerſis melius ſperare memento

Si ſocratis catonis ac diogenis actꝰ magnificos imiteris. innixꝰ va-
lidioris muro cōſtantie. fortune ſeuiētis impetꝰ nō horreſcas. ſ₃ quaſi de
tragonꝰ ſemp cōſtitutꝰ in ſolido. nulla alteratiōis ineptia. aut ſupuenien
tis aduerſitatis nubilo inexpugnabile caſtꝝ fortitudīs obruet̃ ſapiēs equi
dem cōſtitutꝰ in proſperis. nullo cōfidētie tumore ſuſtollit̃ dum lubricū
facilitatis humane prudēter aduertit. nec repētinis inſultibꝰ aduerſitat'
frangit̃. nec duce cōfidentia quibꝰ extimat habituꝝ. ⁊ ſic a ſuo vallo cōſtā
tie nullis deterret̃ euentibꝰ. nulla tempeſtatis iniuria neq₃ vento. Rur-
ſus in aduerſis meliꝰ ſperare memēto. Vn̄ nouꝰ Cato.
Rebus tranquillis metuas aduerſa ſub illis
Rurſus in aduerſis melius ſperare ſuperſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

¶ De ſapientie nobilitate.

.i.ne vaces turpi ocio .i.diligētia ⁊ ſtudio
Diſcere ne ceſſes cura ſapiētia creſcit
quoniā ars ſemꝑ creſcit ⁊ vita decreſcit
Raro datur longo prudentia tpis vſu

¶ Semitam rōnis ſi introgreſſus humane mentis ingenuitatem attenderis nullus obſequioꝝ functionibꝰ nullius exacre diligētie ſtipēdijs poterit ad equalitatis debitum ipſius magnificētie reſpōderi. Ipſa quidem natione celeſtis. ⁊ eterni regis filia. terrenis non delectatur affectibꝰ. ſed omnes ſcorias humane fidelitatis abhorrēs. iuxta ſalomonis ſententiam ſue dignitatis ſolium in altiſſimis ſtabiliuit. vt igiť eidem debito familiaritatis obſequio ſubſeruias. tue cōſideratiōis oculos dirigas in ſublime. nūc ſcie vernātis florem cōquiras. nūc ſapiētie choruſcētis theoreumata nūc p̄cipua actualis exercitatiōis opera habeas. ⁊ ſi lōgo operoſe ſollicitudinis ſtudio iſta peregeris. nō illico faſtidiat ſtudium. aut tempeſtiue deſinat ab inceptis. donec in premiſſis nihil agendum reperiat. Nam ſapiētie puteus ad tātam menſuram ꝓfunditatis attingit. ꝙ eius infima poſſe cōtingere de mendacio cōuincitur ⁊ deluſu. Raro datur longo prudētia temporis vſu. Vñ nouꝰ Cato.

Diſcas que neſcis curando ſcientia creſcit
Senſus ⁊ augetur ſi longior vſus habetur.

¶ Lauda parce vitupera parcius

nō nimiū amicum tuū ſ p. illū laudaueris
Parce laudato nam quem tu ſepe probaris
tue aduerſitatis qꝛ in neceſſitatis articulo ꝓbať vera dilectio
Una dies qualis fuerit monſtrabit amicus

¶ Dum fedus amicicie cum quolibet hoīm te adeptum putaueris nullius in eum fermētate dilectiōis incōmoda ſuſpicatꝰ. moderatꝰ tamē laudum p̄conijs. ⁊ tpata cōfidentie ſtatera eiꝰ laudes cōferas. Non em̄ ſeductoria plauſibilitatis allocutio. nō ꝓmiſſorie volūtatis impetꝰ. amicicias faciūt eſſe ratas. Parce quidē euenit. vt quem cōmendatiori lingua ꝓtuleris ⁊ cui anchoram ꝯfidētie cōfixeris planiorem dum fortune neceſſitatis caſus emerſerit. peregrinus tibi fiat cōmutatis affectibꝰ et obliquus. Una dies qualis fuerit oſtēdit amicꝰ. Vñ nouꝰ Cato

Nate caue dici nimium laudantur amici
Tempus monſtrabit. te q uātum ⁊ amicꝰ amabit

¶ Neminem a quolibet diſcere pudeat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

ne verecunderis   illa

Ne pudeas que neſcieris te velle doceri

ſcientia eſt de numero bonorum honorabilium id ē velle. in tenebris igno
rantie errare pudor eſt.

Scire aliquid laus eſt. pudor eſt nil diſcere velle

¶ Si caliginoſis ignorātie tenebris obuolut⁹. ſciētie radiātis lumīe te
viduatum doleas. nulli⁹ pudoris rubore. aut ꝯfuſiōis ignominia terrea-
ris quin doctores cōſulueris. cū ſumma ſedulitatis indagie ꝛ hiātib⁹ in-
tellect⁹ aurib⁹. inſtructor ſapientis doctrinā ſuſcipias ſalutarē. Quis em̄
vberi⁹ ſtoliditatis pretēdit infamiā quis ampliorē portionē miſerie alie-
nis pmittit obtutib⁹ q̄ȝ ſi cecus ꝛ ceſpitās ſui itineris ducatū obiiciat. co-
pias ingrata frōte repudiet. aut inſcitie miſeria cathenat⁹ liberatorē reſpu
ens. pertinaci aīo malit ppetuis ſue cecitatis carcerib⁹ detineri. Scire al
quid laus ē. pudor ē nil diſcere velle. Vn̄ nou⁹ Cato.

Ne pudeat queri qui neſciat arte doceri
Qui ſcit laudatur qui neſcit vituperatur.

¶ Fecūdi calices quē non fecere diſertū

id ē in actu venereo ꝛ in potādo vino ē voluptas ſȝ illā ſequūtur lites nā
multi ppt̄ luxuriā ꝛ ebrietatē perierūt

Cum venere ꝛ baccho lis eſt cōiuncta voluptas

.i. q̄ delectabilia ꝛ laudabilia ſunt aīo accepta .i. voluptates corpis

Qđ lautū eſt aīo cōplectere ſed fuge lites

¶ Nullum humane rōnis vinculum reperit̄ euidēti⁹ aut potēti⁹ experi
tur. q̄ȝ fecundis calicib⁹. ꝛ lenocinātis veneris ſtipēdiis militare. Mox
eſtuāte flāma libidīs omne ꝟtutis ſeminarium diſſipat̄. Hinc belloꝝ ſtra
ges pdeūt. hinc iurgioꝝ opprobria hinc confuſio ꝛ ignominia nutritiua
feditatis. Hec igitur animo victore cōculcans. mediocri parcitate cōten
tus. cypridis diſcipulam ꝛ bacchi nauſeātem crapulam. quam nunq̄ȝ co
mitatur felicitas effugies ꝛ euites. Quod lautum eſt animo complectere
ſed fuge lites. Vn̄ nouus Cato

Bacchus frigeſcit venus ſed ipſa caleſcit
Litigium vita cum res ſit honeſta petita.

¶ De ſimulatoribus fugiendis

nimiū humiles   declinare ꝛ fugere

Dimiſſos aīo tacitoſqȝ vitare memento

loco   tranquillū ſine impetu   .i. pfundior

Quod flumen eſt placidū forſan latet altior vnda

¶ Iuxta cuiuſdam ſapiētis ſentētiam homo inter cuncta animantia eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

voluptate varius. ⁊ affectiōe diuerſus. Scripture em̄ teſtimonio inſcru-
tabile eſt cor homīs qui cognoſcit illud. ¶ Nō igiť ex ſignis exterioribꝰ.
que frequēter mendacium cōmentātur interioris homīs ſecretiora lati-
bula perpendūtur. Per facile em̄ eſt inť homīes repire. q̇ mulicbri more
bleſis ⁊ fractis ſermonibꝰ verba depromūt. ſuſpirātes frequētiꝰ ⁊ ſophiſti
ce laudis oleū ꝓpinātes. vultu applaudētes ꝟgineo. ſʒ dum nocēdi tem
pꝰ aduenerit. mordacē ſcorpionis aculeū reſerātes. ¶ At hi q̇dē tāto ſūt
cauēdi diligētiꝰ ⁊ tota mētis induſtria ꝓuidēdi. quāto laqueos factiōis
deceptorie ſub dulciloquio cūctis fortiꝰ cōſcientia fetida ⁊ immūda. Nō
flumen eſt placidū forſan latet altior vnda. Vn̄ nouꝰ Cato

Fac vt diuites ſub falſo pectore mites
Nec credas vndam placidam non eſſe profundam

¶ Aliorꝫ diſfortunijs te pacifica

ſcʒ mala vel aduerſitas

Cum tibi diſpliceat rerum fortuna tuarꝫ

homīs cōſidera hoīe infortunia ignobilior

Alterius ſpecta quo ſis diſcrimine peior

¶ Cum ſolita fortune rabies. te toruis cōſpectans oculis in perſona ſeu
peculio inſperatum deferat nocumentum. non ob hoc illius mentis con-
ſtantia. in abyſſum deſolatiōis incidat. ſed fortune melioris gratulatione
retenta. vberioris euentus preſagiat incremētum. Et vt proprie incom-
moditatis diſpendia. moderātius ſuſtineat. alieni caſus miſerabilitate pē
ſata ſue cognitionis oculis diligenter obijciat peſtiferos proximorum ca
ſualitatis euentus. ⁊ tunc ex alienis periculis effectus cautior. propria ꝑ-
uipendat diſcrimina. cum in fortune cōflictationis acie. magnus proxi-
morum numerus. equalis tibi fuerit ſiue maior. Alterius ſpecta quo ſis
diſcrimine peior. Vn̄ nouus Cato

Non contriſtaris ſi rerum damna ſequaris
Qui omnia peius habent videas te iure ſequūtur

¶ Tutiora ſemper eligito

.i. opꝰ aggredere ꝑ viribꝰ tuis. .i. nauigare circa littus ⁊ terrā

Quō potes id tempta nam littus carpere remis

ſecurius nauis. .i. extendere ꝓfundum

Tutius eſt multum. q̄ʒ velum tēdere in altum

¶ Hec duo eādem habēnt ſentētiam. cum illis ſuprapoſitis. Quod po-
tes id tempta operis ne pondere preſſus. ſuccumbat labor ⁊c̄. Niſi ꝙ id
hoc in loco Cato noſter per metaphoram de naue probat. Nauis em̄ ab
inexperto ſecurius circa littus remis ducitur q̄ʒ velo ventis data. in alto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

mari pericliter. Nemo igit materias agēdas ſupra vires aſſumat q̄s ſua
phibēte ignorātia debito fine termīare nō poſſʒ. Hoc idē pclare dt Ho-
rati⁹. Sumite materiā vr̄is q̄ ſcribitis equā. Uirib⁹. et ꝯſate diu q̄d fer-
re recuſent. Quid valeāt humeri ꝛc. Uñ nou⁹ Cato
Illud temptabis quod tu te poſſe mutabis
Tutius eſt proram ſup equoris addere terram.

Contra virtuoſos non inſultes.

probum ꝛ honeſtum litigare malicioſe
Contra hominē iuſtum noli cōtendere praue
qꝛ iniurias iniuſte illatas vindicat
Semp etenī deus iniuſtas vlciſcitur iras

Cum ī reb⁹ creatis multiplicib⁹ reſultet veſtigiū creatorꝫ Juxta apl'in
Inuiſibilia dei a creaturaꝝ ſpecie cognoſcātur In nullo tn̄ euidēti⁹ agno
ſcit. clari⁹ attēdit. aut maīfeſtius ſpeculat. bonitas creatoris q̄ʒ in viro po
lymito iuſticia. ꝛ ꝟtutū ſchematib⁹ adornato. Hui⁹ cōtuberniū vir ſapi
ens oīb⁹ ꝑponet diuitijs. gratiſſime familiaritatis obſeq̄o cōmunicato
Cōtra hūc effrenate ligue ꝓcacitas. iurgioꝝ venena nō euomat. cachi
nos irriſiōis nō inferat cōtumeliaꝝ nō excutiat tēpeſtates. Taliū em̄
qui cōuerſatiōe diuini ſunt. ꝛ vite claritate celeſtes tanq̄ʒ iniurias ꝓprias
oīpotēs diſtricta ſeueritate. coercet inferēs penas multiplices atq̄ʒ miras
Nā de⁹ iniuſtas ſemp vlciſcit iras. Uñ nou⁹ Cato.
Multum deliras ſi iuſto porrigis iras.
Iram non iuſtam dominus non mittit inultam

De longanimitate in aduerſis.

.i. damnū ex periculo maris qñ bona proijciūt in mare
Eſt iactura grauis q̄ ſunt amittere damnis
ſcʒ perdere ſua ꝓamico vel ꝓ republica vel ꝓ ſaluatiōe vite
Sunt q̄dā que ferre decet patienter amicum

Licet multiplici incōmoditatis diſcrimī. humana ꝓpago ſubiaceat.
et ſcd̄m vtrūq̄ʒ hoīem frequēti⁹ ac multipl'r affligat. ſp eciali tn̄ prerogati
ua moleſtie cōturbat acerbius ꝛ vehemēti⁹ anxiat. dum amici fidel' expe
rit apocopā. cui⁹ damni perniciē. nullo pt iterationis bn̄ficio repare. In
qua tn̄ deſolatiōis moleſtia ſic lōganimitate fungendū eſt. ſic animis viri
lib⁹ inſiſtēdum. vt lōgeua doloris amaritudo nō mordeat ſup his. q̄ inci-
dit natural' cōditio. ꝛ diuīe legis ſeries cenſuit adipleri qd̄ q̄dē nō imme
rito cēſeret temerariū ꝛ iniquū. Sūt q̄dā q̄ ferre licet patiēter amicū.
Uñ nou⁹ Cato. Nō eſt cauſa leuis damnoſe amittere queuis
Quedam putabis patienter quiſq̄ʒ amabis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

De prolixitate vite tue nō confidas.

multos annos   ſpondere

Tempora longa tue noli promittere vite

ad quemcūqꝫ locum vadis

Quocunqꝫ egrederis ſequitᷣ mors corpis vmbrā

Mortaliū cunctis nota cōditio. ignara pſeuerātie ⁊ impermanētie lubrico cōſtituta. lōge a ſapiētie forib9 exulat. ⁊ in ſtoliditatis ſuburbio collocatᷣ. ſi lōgeuitatis inducias ſibi ad ꝓpe volūtatis obſequia cōmentetᷣ acceptas. ⁊ hac fret9 fiducia ꝟtuoſa negligēs ac vicioſis inherēs. p agꝝ inſolētie iuuenilis excurrat. Docet quidem natura. ⁊ inſtruit experiētia. ꝙ dum plures future pſperitatis annos falſigrapha calculatiōe nobis promittim9. cōceſſos dies ad penitētiam ī paſſionū deſiderijs peragētes. exēplo tanqꝫ nocturn9 fur ſui corpis domū pfodiēs ſupuenit interit9 diuine exacerbatiōis iudiciū cōcomitās aſpeꝝ ⁊ inuite. Tempora longa tue noli promittere vite. Vñ [illegible] Cato.

Non tibi confidas vt longo tempore viuas
Nam quicūqꝫ ſapit mors poſt veſtigia vadit   Vñ quidā
Preterit iſte dies neſcitur origo ſecundi
Aut labor aut requies ſic tranſit gloria mundi.

De cultu diuino

deuotis opib9. i. recōcilia te deo   .i. permitte

Thure deū placa vitulū ſine creſcat aratro

.i. de9 non placatᷣ p imolationē animaliū occiſoꝝ

Non credas placare deū dum cede litatur

Materialis reuerētia diuīe maieſtati pbitur9 honorē. nō in victimarū hoſtijs. aut vituloꝝ ſanguīe vel hircoꝝ. oīpotētis iniuriā pacificatā exiſtimes. quā reuerētialis humilitas. ⁊ cōtriti cordis oblatio. orōnis legatiōe premiſſa ſufficiēter emollit Nā ⁊ ſi lege moſaica ſacrificioꝝ libamia. ⁊ varia exterioris ſatiſfactiōis miniſteria. viſa fuerint impari. in figura tamen cōtingebat illis. ⁊ myſtice interptatiōis preſtolabātur auxiliū que omnia lex gratie plenius exhibet. et effatur Nec credas placare deum dum cede litatur. Vnde nouus Cato

Victima ſeruetur domino thus ſacrificetur
Nunqꝫ placatur dominus nec cede litatur

De longanimitate in infortunijs

p tpe ⁊ loco   tu   hoī fortunato   homini

Cede loco leſus fortune cede potenti

inferre damnum   inferre cõmodũ

Ledere qui potuit aliquãdo ꝓdeſſe valebit

¶ Si multimode ꝑturbatiõis furijs agitatꝰ. ⁊ ſiniſtrã fortune ſeuioris expertꝰ. nõ ob hoc ipatiẽtie gladiũ in fortune cõtumeliã violẽter iflectas quã nullꝰ mortaliũ niſi lõganimitas ac patiẽtie cõſtãtia potuit moderare. Sȝ dum ſeuiẽtis iracũdie vehemẽs ipetꝰ. in ceci numĩs maieſtatẽ impulerit. tãtis colliſus duricijs ꝓpe artis deliramẽta cõſequit̃. ſue ſtoliditatis gladio repcuſſus. Speret ergo q̃ metuit. cõfidat qui ledit̃. qui opprimit̃ nõ deſperet. q₂ q̇bꝰ fortuna auſterioris euẽtus p̄ſentauit initia. mutabilitatis nõ immemor. ex inſperato fines proſperos exhibebit Ledere qui potuit qñq₃ prodeſſe valebit. Uñ nouꝰ Cato.

Non vlciſceris tu q̃₃uis leſus haberis
Qui ledit temere poterit quãdoq₃ valere

¶ Teipſum corrige de peccatis.

deliqueris   ꝓ tali pctõ   poſtea

Cũ quid peccaris teipſum caſtiga ſubinde

per dolores ⁊ penas   pena   infirmitatis tue

Vulnera dum ſanas dolor eſt medicina doloris

¶ Si fragilitatis hũane ꝓpellẽte laſciuia. in foueã cuiuſlibet vitiorꝫ incideris. nõ more aſpidis ſurde pollicẽ medicãtis abijcias. aut diutina obſtinatiõe iaceas ĩ tuo ſterquilinio feditatis. ĩmo magis mẽtales oclꝰos ad lumẽ ſupne cognitiõis erigẽs. ⁊ in teipm vltor iuſtiſſimꝰ cõgruo ſeueritatꝭ medicamĩe mederi noueris. tui veritꝰ leſionẽ. ¶ Sicut em̃ aſperꝫ plano retundit̃. ⁊ cõtraria ꝓpellũtur cõtrarijs. ſic ꝓpe delectatiõis macula ſatiſfactiõis acerbitate cõpeſcimur. ⁊ pena laboris Uulnera dum ſanas dolor eſt medicina doloris. Uñ nouꝰ Cato

Ut corpus redimas ferrum patiaris ⁊ ignẽ. Et Eſopꝰ
Ferre minora volo ne grauiora feram

¶ De antique amicicie conſeruatione

pro damnabis

Damnaris nunq̃₃ poſt longũ tempus amicũ

.i. primas cõfederatiões amoris

Mutantẽ mores ſed pignora prima memento

¶ Quotiẽs inite amicitie federa. amico ſe habẽte deteriꝰ. erga te ſenſeris claudicare. moderata facilitate ſuſtineas. nec ĩ eum ſubite mutatiõis ĩpulſu nouellas diſſentiõis querimonias. aut ſiniſtri rumoris molimĩa niſus fueris ꝓpalare. Que enim demẽtior opinio aut ſophiſticate rõnis maior abuſus q₃ alterius macula volũtarie inquinari. ⁊ fidẽ reuocare preſtitam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

moderatiõis iudicio non retento. Mutãtem mores ſed pignora prima memento. ¶ Unde quidam Nihil turpius ꝙ̄ cum illo bellũ gerẽ. cum quo familiariter vixiſti.

¶ De humilitate in officijs cuſtodiẽda

laudabilior ad qḋ aſſumptꝰ es   magis dilectus homibꝰ

Gratior officio quo ſis mage charior eſto

.i. merearis habere nomẽ   .i. inutilis ad officiũ

Ne nomen ſubeas qḋ dicitur officiperdi

¶ Hãc prudẽtie regulã cordis auribꝰ retinẽ cõtendas. nec ab ipſa quo- nis ꝑpedicte negocio ſtudeas reſilire. vt ſi queuis publica officioꝝ miſte- ria deputatꝰ fueris, ſupbie tumeſcẽtis abiecto rigore. ⁊ indebite dñatiõis i perio relegato. ſic in ſemita mõderatiõis incedas. vt nulliꝰ ſtomachãtis i dignatiõis tue vicioſitatis merito. ad iiurias ꝓuoceris. ne cõmiſſum tibi miniſteriũ violẽter cogaris abijcere. in tui nomĩs iniuriã. nõ ſine infamie noĩe ⁊ moleſte. Gratior officio ꝗ̄ ſis mage charior eſto. Uñ nouꝰ Cato

Officij gratus fias vt ſis adamatus
Supra te dici nequeat officiperdi.

¶ De ſuſpcione precauenda

.i. infamis vel de alio ſuſpitionem habens

Suſpectus caueas. ne ſis miſer omnibꝰ horis

actiue et paſſiue

Nam timidis et ſuſpectis aptiſſima mors eſt

¶ Uir optimꝰ ſincere ꝯſcie debriatus azymo. nõ facilit' ad ſuſceptiõis i- cõmoda. aut ſiniſtre opiniõis iterp̄tãdas verſutias inclinat'. ¶ Nam p- fecte ꝯſcie hec ꝓꝓetas cenſet' accepta vel ſiquidẽ fame ⁊ ꝓꝓe veritatis teſti monio. ſibimet iudiciũ ꝓhibet. ſic alioꝝ diiudicare reatꝰ. ⁊ culpãdis crimi nibꝰ inſiſtere cenſet indignũ. Hoc ſiquidẽ eſt veracis iudicij ſignũ p̄cipu um. ꝙ ſicut põderatis ꝓꝓe vicioſitatis demeritis in iudicãdo ſubſiſtit. ſic nõ facilit' alioꝝ demeritoꝝ eſtimatiõe mouet' nec ꝓ certis dubiũ recipit ⁊ admittit. nã hoc impertinẽtis nature cõdicio. ⁊ peſſima ſors eſt. Nam ti midis ⁊ ſuſpectis aptiſſima mors eſt. Uñ nouꝰ Cato

Suſpectus ſemper non eſt miſer ille libenter
Nam mors apta quidem ſuſpicio conſtat eidem

¶ De miſeratione circa ſeruos habẽda.

ad labores loco beſtiaꝝ   in vtilitatẽ tuã

Cũ fueris ꝓprios ſeruos mercatus in vſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

non beſtias ſeruos tuos

Si famulos dicas. homines tunc eſſe memento

¶ Iure gentiū quondā ſeruitꝰ introducta. magnā differētiam moribꝰ ꝛ diſcrepātiam in humanis actibꝰ induxit. Cū ſiquidē ab initio nata hoīm cōditio vniformis origīs emanatōe ꝓdiderit mirāde nouitatis preſagio actum eſt. vt vnꝰ libertate polleat. aliꝰ ſeruo iugo empticio ſit addictꝰ. ¶ Si cōtingat igit̄ huiōi mācipioꝝ famulatu potiri ſue ꝯditiōis miſeriā benigno fauore ꝓſeq̄re. ꝛ debita ipſoꝝ famulatꝰ officio cōtentꝰ nimie ſeueritatis aculeū nō apponas. memorit̄ retinēs. ꝙ nos ꝛ ſinguli in mūdane ciuitatis area. ſub eodem pricipe vario agone cōtendimꝰ. eiuſdē prīſ familias ſerui ſumꝰ. qui ſingulas actuū. ac cogitationū noſtraꝝ differētias de ſupnis iſpicit. retributurꝰ penam. vel premiū cum ſibi gratū fuerit in momēto. Si famulos dicas. hoīes tn̄ eſſe memēto. Vn̄ nouꝰ Cato

Cum ſis mercatus famulos ſeruoſq; lucratus
Sunt homines iſti precioſi quos habuiſti.

¶ Ad fortune dona cito manus extende.

capiēda eſt oportunitas incipiēdi aliqd̓ opꝰ

Quam primū capiēda tibi eſt occaſio prima

occaſionē iteratā .i. quā ꝑ negligētiam ꝑdidiſti

Ne rurſus queras que iam neglexeris ante

¶ Si humanoꝝ euentuū ſedulꝰ explorator. ſi fortune mutabilitatis fueris indagator. hāc cōſultiſſime deliberatiōis regulā nō abijcias. vt quotiens te grate ꝓſperitatis ſerenꝰ fauor īpegerit. elato aīo nō recuſes memor illiꝰ Horatij. Tu quamcūq; deꝰ tibi fortunauerit horā. Grata ſume manu. nec dulcia differ in annū. Qui em̄ ꝓꝑe inuixus prudētie pn̄tia negligēs. a poſterioribꝰ inchoans inſtātis fortune ſtipēdia ſeducto corde repudiat. iuſte talionis annis homo priuatur iſte. Ne rurſus queras que iam neglexeras ante. Vn̄ nouus Cato.

Quamcito res datur occaſio tunc prima petatur
Neq; recorderis que neglexiſſe videris

¶ De diuina correctione malorum.

ſubitanea qui videnť mali

Morte repentina noli gaudere malorum

.i. iuſti qn̄q; ſubita morte

Felices obeunt quoꝝ ſine crimine vita eſt

¶ Diuine ſeueritatis iudiciū. e centro diuitatis prodiēs. multifarie multiſq; modis ſcd̓m culpaꝝ exigētiam corripit crimioſos dum alios quidē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

pia miſeratiōe ſuſtinet. vt patia diuīe bonitatis allecti. reſipiſcāt a crimi-
bꝰ tādem penitētie fructū adepturi. alios ỽo diſtricte ſeueritatꝫ pūgit acu-
leo dum aut repētini interitꝰ aīaduerſione percellit aut varijs tribulatio
nū penurijs arceant. diuīe ſatiſfaciat iuſticie ⁊ cūctis cernētibꝰ trāſeat in
exemplū. Et eoꝝ nihilominꝰ cōſumatiōe terribili. nulliꝰ iocūditatis meri
dies tuis applaudat affectibꝰ. cū nōnunq̄ȝ iuſtis ac bñ meritis cōformis
interitꝰ prebeat. ſed potiꝰ diuinoꝝ iudicioꝝ ꝓfunditate ꝑterritꝰ. affectū
fraterne cōpaſſionis exhibe ⁊ ad miſerādi refugiū te iudica. Felices obeūt
quoꝝ ſine crimine vita. Vñ nouus Cato.
Ad ſubitam mortem prauos veniſſe quid optem
Cecidit iniuſtus nec non ſine crimine iuſtus.

De cōiuge nō facile ſumas mali ſuſpiciū.

et nō habes bona. i. ꝙ ipſa ſit ſuſpecta

Cum tibi ſit cōiuux. nec res. nec fama laborat

vitare debes mali ſuſpiciū de noīe vxoris tue

Vitandum ducas inimicū nomen amici

Int̄ ea que in cōuictu hoīm deducūtur. nihil attēptat̄ faciliꝰ. nihil fre
quētiꝰ cancellat̄ q̄ȝ iuuenis mulieris intuitꝰ. q̄ niſi artiſſima diſtrictionis
cautela. ⁊ verecūde circūſpectiōis induſtria. modeſte ꝓuideat ignominiā i
famie nō euadet. Si ergo vxoris expertus amplexꝰ cōiugē tuā tam odio
ſis ſenſeris titulari rumoribꝰ non illico repētine credulitatis ſpm̄ prebeas
referēti. qꝛ vt in plurimū muliebris ſexꝰ fragilitas. plꝰ in hac ꝑte laborat i
famia. q̄ȝ delicto. nec in quenq̄ȝ de amicoꝝ numero funē dilectiōis abrum
pēs. crimē tam nepharie opatiōis imponas. ꝑpetue hoſtilitatis molimi-
ne cōcitato. non em̄ eſt credēdum oī ſpiritui. ⁊ ſatiꝰ eſt friuole eſtimatiōis
iniurias abijcere. q̄ȝ ab ipſaꝝ credulitate deuinci. Vitādum ducas inimi
cum nomen amici. Vñ nouꝰ Cato.
Cum labor incumbat qui rem famamq̄ȝ remittat
Junctus ad vxorem illius vitabis amorem.

Q̄ȝ in ſtudijs non eſt deſiſtēdum

per laborem ſcire et intelligere

Cū tibi contingit. ſtudio cognoſcere multa

adhuc vitabis plus

Fac diſcas multa vita nil diſcere velle

Doctrine ſapiētialis fores ingrediens. nō facili ꝑſcrutatiōis induſtria
cōtenteris. nec te in cōgnitione veritatis exiſtimes. donec nihil tibi rema
neat attingendū. Memineris nāq̄ȝ ꝙ tāta ē ſcie lōgitudo. latitudo. ſubli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

mitas ⁊ ꝓfunditas. attingēs a fine vſqꝫ ad ſinē fortiter. q ſi quiſpiā mor-
taliū ingenij viuacitate pollēt ſtudio ꝶ exercitio centū luſtra peragens. nō
ſufficēt ad abyſſum adepte ſcie penetrare. quinimo cū cōſummauerit hō
tūc incipit. ⁊ qui molē gigātie quātitatis aſcēdere gloriat᷑. i pigmee hūili-
tatis atomū relegat᷑. ⁊ quāto plura officio cōtinue ſedulitatis apphēderit
eo noue inquiſitiōis themata reperiet. q̄ intellectual' eſuries nunqꝫ pote-
rit cohiberi. Fac diſcas multa vita neſcire doceri. Vn̄ nou⁹ Cato

Nemo ſit oblitus cum fuerit valde peritus
Quod plus addiſcat nec dicere queſo fatiſcat.

¶ Huius operis laudabilis concluſio planis ſermonibus

Miraris nudis verbis me ſcribere verſus
lōga ſolēt ſperni gaudent breuitate moderni ſp me verſus
Hoc breuitas ſenſus fecit coniungere binos

¶ O tu quiſquis opuſculi pn̄tis ſeriem decurſur⁹. auditor beniuol⁹ ad-
uenisti. nō ieiuni ſermōis maciem. ſꝫ adipem ſentētie. fecūdioris attēdas
et ſcriptū recolas. ſimplicitatē fore filiā veritatis. Ob hoc em̄ nude locu-
tiōis pauperiē breuitati cōnexuit. vt plurib⁹ cognita amplioris fructifica
tiōis palmites ꝓcrearet. ¶ Nō igit᷑ in actorē liuoris tractus aculeo dē-
te correctiōis inſanias. ſed poti⁹ beneficij nō ingrat⁹. ad exhibita donaria
diſcretiōis oculos adhibeas columbinos Hec breuitas ſenſus fecit cōiun
gere binos. Vn̄ nou⁹ Cato.

Nullus mireris ſi carmen nudum haberis
Mens paupertina cōiunxit carmina bina.

¶ Hic finem aſpice Catonis viri moraliſſimi et in via
morum ſane grauiſſimi Cum cōmento fratris Rober
ti de euromodio monachi Clareuallis. Tam verboꝝ
ornatu limato. qꝫ ſententiarū gratuitate ꝑclaro vt ex
Iouis cerebro videatur emanatum.
¶ Impreſſum Dauentrie per me Richardū paſfraet.
Anno dn̄i. M.cccc.xcvij. Octaua Nouēbris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 89